

ఎన్ . బి . ఓ . 9/42

గు మా వ్రా

శ్రీ మహాభగవద్గీతా పాదం .  
పాదం .

అ తే య

: తెలుగునాడు ప్రచురణ :



కాపీరైట్ హక్కులన్నీ  
ప్రచురణ కర్తవి

ప్రతులు  
1000

వెల:

రూపాయి పావలా

రసత్తంగిణీ ప్రెస్, విజయవాడ.

21/42  
~~IPLA 1018027~~

3

అంకితం
ఈ
ఆర్థిక వ్యవస్థలూ
అవస్థపడుతున్న
అందరికీ

౪

ఈ

నాటకం

వలూరులో జరిగిన

15 వ ఆంధ్ర నాటక కళాపరిషత్తునూవేశాలలో  
 వెంకటగిరి అమెచ్యూర్ ఆర్టిస్టు అసోసియేషన్ వారిచే  
 ప్రదర్శింపబడింది

నాటి

నటవర్గం

రంగనాథం

శాస్త్రి

గోపి

మురళీయన

డాక్టర్

శేఖర్

శర్మ

గుప్త

యస్. వి.

కాన్స్టేబిల్

పాలమనిషి

కాంపాండరు

స్త్రీ

శ్రీ. క. జగన్నాథప్రసాద్

విద్వాన్ శంకరశాస్త్రి

శ్రీ ఆశ్రేయ

,, డాక్టర్. టి. దామోదరం

,, సి. జయరాంనాయుడు

,, జి. కనీర్ దాసు

,, వేంకటాచలం

,, గరుడాచలం

,, ధర్మయ్య

,, రామకృష్ణ

,, వెంకటసుబ్బయ్య

,, టి. జగన్మిత్ర

శ్రీమతి. బి. బాలామణి

ఇది నా తృతీయ కావ్యపుష్పం. ఈ నాటకానికి తొలుత 'అద్దెకొంప' అని పేరు పెట్టాను. ఆ తరువాత నాటకం జరిగిన కొన్ని మార్పుల ననుసరించి యన్. జి. ఓ. అన్నాను. ఈ రెండు పేర్లు నాటకంలోని ముఖ్యోద్దేశ్యాన్ని ప్రస్ఫుటం చేయటానికి చాలవని అభిప్రాయపడుతున్నా, గత్యంతరం లేకపోయింది. 'యన్. జి. ఓ.' అని పేరేగానీ, మన మధ్యతరగతి కుటుంబాల - అందులో పట్నవాసుల - అగచాట్లు, మనస్తత్వం, క్రెడిట్ పేరిట పడుతున్న ఆర్థిక సాంఘిక బాధలు చిత్రించటానికి ప్రయత్నించాను. ఏమాత్రం సఫలణ్ణి కాగలిగానో ప్రజాబాహుళ్యమే నిర్ణయించాలి.

అద్దెకొంప, శేర ఈ నాటకం 10-12-48 న చెన్నపురి మ్యూజియం హాలులో, యల్. వి. యం. కాలేజి విద్యార్థులచే ప్రదర్శింపబడ్డది. తరువాత యన్. జి. ఓ. పేరిట వెంకటగిరి అమెయ్యార్ ఆర్టిస్ట్స్ అసోసియేషన్ వారిచే ఏలూరులో జరిగిన 15వ ఆంధ్రనాటక కళాపరిషత్ సమావేశాలలో పోటీ నాటకంగా ప్రదర్శింపబడి ఉత్తమప్రదర్శనకు, ఉత్తమరచనకు ప్రథమ బహుమానాలు పొందింది. ఎంతో కృషిచేసి నాటకాన్ని జయప్రదంగా ప్రదర్శించిన నా సమాజానికి నేను కృతజ్ఞతాభి వందనములర్పించటం, ఆత్మస్తుతి కాదనే భావిస్తాను.

ఈ నాటకాన్ని ప్రదర్శింప దలచుకొన్నవారికి ఒక్క నూ చ న. నాటకంలో అక్కడక్కడ వున్న పాటల ముక్కలను ఏ మాత్రం వాద్య ఘోషాలు, సంగీతపు కసరత్తులు లేకుండా వాడకోవాలి. నాటకంలో సంగీతంలేదన్నభయంతో ఎక్కడగాని పాటలు చొప్పించవద్దని ప్రార్థన.

ఆంధ్రప్రజానీకం ఈ నాటకాన్ని ఆదరిస్తుందని ఆశిస్తున్నా.

చెన్నపురి  
1-1-49

}

మీ  
ఆత్రేయ.



## ఇందులో :

రంగనాథం

గోపి

ముసలాయన

డాక్టర్

శేఖర్

గుప్త

శర్మ

శాస్త్రి

బిచ్చగాను

సబ్ ఇన్ స్పెక్టర్

కాన్ స్టేబుల్

దఫేదార్

కాంపౌండర్

పాలమనిషి

నీత

గుమాస్తా

అతని తమ్ముడు

అతని తండ్రి

అతని స్నేహితుడు

గోపి స్నేహితుడు

అద్దెకొంప యజమాని

గుప్త గుమాస్తా

రంగనాథం బాధువు

రంగనాథం భార్య

వస్తాడు.

కాలం : స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తర్వాతే.

స్థలం : రంగనాథం ఇల్లు—కాదు—ఒక మోటర్ పెడ్.

రంగాలు : రెండు మాత్రమే.

అది ఒక ఇల్లుగా మార్చబడి అద్దెకివ్వబడిన ఒక మోటర్ హౌస్. అందులోనే ఒక మధ్యతరగతి కుటుంబ మంతా కాపుర ముంటుంది. అంతా ఒక పెద్ద గదిలాగుంటుంది. అందులోనే ఎడమవైపు వంటకు కొంచెం మరుగ్గా ఒక అడ్డు గోడ వుంది. దాన్ని వంటి ల్లంబాకు. కుడివైపు ఒక పాత మంచం, దానిమీద చివికిపోయినపరుపు, మాసిన బట్టలగుప్ప, వున్నవి. గోడకు కోటుస్తాండు, దానికి రెండుమూడు చొక్కాలు, పాతగొడుగు వున్నవి. ఎదురుగా గోడలో ఒక పెద్ద కిటికీ, అలమైరా వున్నవి. అలమైరా మీద దేవునిపటం, దానికింద స్టాండుమీద ప్రమిద వెలుగుతూవుంది. కిటికీలోనుంచి దూరంలోవున్న గుడిసె లగువిస్తున్నాయి. పైన అటకలు, వాటిమీద పాతకాగితాలు, పుస్తకాలు, అవీ ఇవీ వున్నవి. దండెంమీద చీర ఆరేసివుంది. ఇంటికి కుడివైపు ఒక ద్వారం, ఎడమవైపు ఒక ద్వారం. ఆ ఇల్లు బంగళా కాంపౌండులో వున్న ఒక ఔటు హౌసులాగుంటుంది. కుడివైపు ద్వారం గుండా వెడితే ప్రక్కనవున్న పెద్ద బంగళాకు దగ్గర. ఎడమ వైపు ద్వారం వీధిలోకి వెళుతుంది. ఇంట్లో రెండుమూడు పెయింటింగ్సు ప్రదాయింగుపేపరుమీద నల్లసిరాతో సిగ్నాల్స్ లుగా గీయబడి, అట్టలమీద అతికించి తగిలించబడివున్నవి. వంటింటి గోడమీద బిచ్చగాడి బొమ్మ ఇంటికొచ్చిన అంద రికి ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది. తెర ఎత్తేసరికి ఇల్లంతా పొగ చుట్టుకుని వుంది. ఆ పొగలో అయింటి యిల్లాలు కామూసు,



దేవుని పటముందు నిలబడివుంది. దూరంనుంచి రేడియోలో నేమో “వందేమాతరం” జాతీయగీతం వినిపిస్తూవుంది. గీతం రెండు చరణాలమేలోగా ఒక క్షుర్రాడు హుషారుగా ఆపాటే పాడుకుంటూ వచ్చాడు. బారీలోవున్న గ్లాసు కాలికి తగిలింది; ఆగాడు. ఆ చప్పుడు కా యిల్లాలు తిరిగి చూచింది.

ఇల్లాలు : అంత హడావు డేమొచ్చింది గోపీ! కాస్త చూచి రారామా?

గోపి : అదికాదు వదినా! మృదా సంతా చచ్చిచెడి తిరిగి ఇల్లు చూచివచ్చాను.

ఇల్లాలు : ఇల్లే?

గోపి : ఆ...!

ఇల్లాలు : మనకే?

గోపి : ఆ...!

ఇల్లాలు : ఎక్కడ?

గోపి : ప్రక్కవీధిలోనే!

ఇల్లాలు : ఆ...! [పూజలోంచి రెండు అరటిపండ్లు తెచ్చింది. మంచికప్పు యిచ్చింది.] మంచిల్లేనా? బాగుందా?

గోపి : ఓ! పెద్దయిల్లు, ఎలక్ట్రిక్ లైట్లు, కుళాయి, ఇంజిన్ ముందు కావలసినంత స్థలం, తోట, ఓహో! పెద్ద బంగళా అనుకో!



ఇల్లాలు : నిజంగా ?

గోపి : హరిశ్చంద్రుడి సాక్షి !

ఇల్లాలు : ఇంతకూ భాళీగా వుందా ?

గోపి : భాళీగా లేకుంటే ఎందుకు చెప్పతాను? కానీ, ఆ ఇంట్లో  
కాపురముండాలంటే కొన్ని మరతులకు కట్టుబడి వుండాలి.

ఇల్లాలు : మరతులే !

గోపి : ఆ! ఏ మనుకున్నావు మరి ?

ఇల్లాలు : ఏమిటా మరతులు ? చెప్పబాబూ విందాం; అను  
కూలంగా వుంటే చూద్దాం. ఈ చాలీ చాలని కొంపలో  
ఎన్నాళ్ళని చస్తాం.

గోపి : ఏమిటంటే...

1. ఆ యిల్లు బ్రాహ్మణులకు మాత్రమే యివ్వబడుతుందట.

2. అద్దె ముప్పుయిరూపాయిలు. రసీదు పదిరూపాయలకు  
మాత్రమే; మిగతా యిద్దె బ్లాకు డబ్బు.

3. ఆ యింటికి ప్రత్యేకం కొళాయి లేదు. ఆ కాంపౌండు  
లోనే వున్న యజమానుల బంగళా వెనుకనున్న కొళాయి  
వుపయోగించుకోవాలట అదీ వుదయం ఒక గంట,  
సాయంత్రం ఒక గంటే వీలుంటుంది.

4. బంగళాముందున్న తోటలో పిల్లలు తిరుగకూడదు.  
పూలు కోయకూడదు.

5. రాత్రి పదిగంటలమీద లైట్లు ఆగివేస్తారు. బంగళా  
గేటు వేసేస్తారు. ఇంటికొచ్చే వాళ్ళు ఆలోపుగానే  
రావాలి.

6. బ్రహ్మచారు లెవరూ వుండకూడదు.

7. సినిమాల్లో డ్రామాల్లో పనిచేసే వాళ్ళయితే అస  
లివ్వరట.

8. అయిదు వందల రూపాయలు అడ్వాన్సు యివ్వాలి;  
అందుకు రోజీదు ప్రతం ఏమీ వుండదు.. వినోదా  
వదినా! ఇవీ షరతులు.

ఇల్లాలు : బాగున్నాయి ! యీ షరతులకు మనుష్యులెవరూ  
వుండలేరు. దయ్యాలేమన్నా వుంటా యేమో !

గోపి : నిజం గ్రహించావు వదినా ! ఆ యింట్లో దయ్యం వుంది.

ఇల్లాలు : ఏమిటి గోపీ ! నిజంగా దయ్యమే కొంపతీసి ?

గోపి : అవు నొదినా ! ఆయింట్లో ఒకపోర్నో షేర్డ్ దయ్య  
ముంది.

ఇల్లాలు : వద్దులే బాబూ ! మన కా కొంపావద్దూ, దయ్యం  
చేతున్నో చావూ వద్దు. ఏ అర్థరాత్రిలోనో గొంతు పిసికేస్తే  
ఏమికావాలి ? మీ అన్నయ్యకూడా వుండరాయె ఇంట్లో;  
ఆయన కాలఫీసే పెళ్లాం బిడ్డలు !

గోపి : ఏం తొదినా అట్లా గాబగా పడతావు ? దయ్యంకొసం  
భయపడి ఈ యింట్లో - కాదు - ఈ మోటారు పెట్టులో  
ఈ మురుగు కాలవ కంపులో - ఈ దోమలతో చస్తా  
మంటావా ? దీనికన్నా దయ్యం చేతుల్లో చావడం మేలు  
కాదా ? అబ్బ ! వుక్కు బెట్టేస్తుంది. గాలి దీవు డీయింట్లోకి  
రావాలంటేనే బంకుతాడుగా !



ఇల్లాలు : బయట కూడా గాల్లేదు. వర్షం వస్తుందేమో ?

గోపి : వర్షం వస్తే ఇకుంది మనచావు. అది కాదు. వదినా !  
అసలే యింట్లో దయ్యం లేదనా నీ యభిప్రాయం?

ఇల్లాలు : చాల్లే నీ అఘాయిత్యం ! ఇంకా కాలంగా కాపుర  
మున్నాం. నే నొక్క రోజూ చూడలేదే దయ్యాన్ని ?

గోపి : నేను ప్రతిరోజూ చూస్తున్నానొదినా ! అన్నయ్యకూడా  
అప్పుడప్పుడు చూస్తుంటాడు.

ఇల్లాలు : ఆ... ఏమిటా వేళాకోళం? నాతో ఒక్కసారన్నా  
చెప్పలేదేమీ అన్నయ్య?

గోపి : అన్నయ్యకు నా కొకసారి కలిపిస్తుంటా ఆదయ్యకి.  
ఆఫీసునుంచి జీతం పట్టుకురాగానే వాకిట్లో హాజరు!  
దాంట్లో అన్నయ్యకు గుంటెలు జారిపోతాయి. పాపం.  
నాతో ఎన్నోసార్లు చెప్పాడు. నేను చూచాను కూడా!

ఇల్లాలు : అందుకేనేమో బాబు ! ఈ యింటి కొచ్చినప్పటి  
నుంచి అందరికీ ఒకటే రోగాలు. పెద్దవాడి కా దగ్గుపట్టు  
కుందా ? ఆ పసికూనకు వాయువు తగిలిందా ? నాకా నా  
నాటికీ కాళ్లు చేతులు చచ్చుబడిపోతున్నాయి ! “వద్దు  
బాబూ ఈ యిల్లు మార్చేద్దాం” అంటే వింటారా ? నా  
మీద ఎగిరిపడతారు. “బంగళా లొస్తాయే మన బతుక్కి”  
అని. పాపం, ఆ డాక్టరుగారు కూడ ఎన్నోసార్లు చెప్పారు-;  
ఇల్లు మార్చేమని. బంగళా లేకపోతేమానె; దయ్యాలేవి  
కొంపయినా దొరకకూడదా భగవంతుడా !

గోపి : పిచ్చోదినా ! భ్రమపడుతున్నావు ! పట్నంలో మన  
లాంటివాళ్లు కాపురముండే ప్రతి అద్దె కొంప ఒక దయ్యం  
కొంపే; తెలుసా ? అందులో ఎలాంటి దయ్యాలు ? పట్ట  
పగలు కనబడే దయ్యాలు ! కారణం తిరిగే దయ్యాలు !  
లక్షలూ కోట్ల బ్యాంకుల్లో దాపెట్టుకు చచ్చేదయ్యాలు !!  
మాట్లాడే దయ్యాలు !

ఇల్లాలు : (ప్రతి ముక్కకీ గాభరా పడుతుంది. పాపం చివరకు)

గోపీ ! (ఆరిచింది)

గోపి : (పాట్ల చెక్కలయ్యేటట్లు నవ్వుతున్నాడు. కొద్దిదూరంలో కారు  
హోరన్ శబ్దం. టకటక, బూట్ల చప్పుడు)

గోపి : (నవ్వు ఆపి అటుతిరిగి) నమస్తే ! డాక్టరుగారు.

డాక్టరు : (లోపలికి వస్తూ) నమస్తే ! (చేరుమాలతో ముక్కు మాసు  
కొచ్చాడాయన)

గోపి : రండి - కూర్చోండి ! (ఏదో వాడుక ప్రకారం మర్యాదకు  
అన్నాడేకాని ఎక్కడ కూర్చో జెట్టా అన్న సమస్య ఎదుర్కొంది.  
గాభరాగా అటూ ఇటూ చూచి, మంచం మీద వున్న గుడ్డలూ అవి తీసి  
వేయబోతూంటే డాక్టరు చూచాడు.)

డాక్టరు : అక్కర లేదులే అబ్బాయి !

గోపి : (అన్నదే చాలని పూరుకున్నాడు)

డాక్టరు : (ఈ పాటి కా యింట్లో ఎట్టబారిన కళ్ళను తుడుచుకుంటూ)  
అబ్బ ! హేల్. హారిబుల్ హేల్ ! ఇంకా మీ రీ యింట్లో  
కాపురం ఎలా వుంటున్నారో తెలియడంలేదు.



గోపి : మాకు తెలిస్తేనా మీకు తెలియడానికి ?

డాక్టరు : యింటిముందు మురుగు కాలువ మూయించ మని ఎన్నిసార్లు చెప్పాను? మరీ ముక్కులు పగిలిపోతున్నాయి. నో, నో; ఏం లాభంలేదు.

గోపి : ఎందుకు లేదండీ డాక్టరుగారూ? మురుగు కాలువ మూయిస్తే మాకు రోగా లెట్లావస్తాయి? రోగాలు రాకుంటే డాక్టర్లు కావాలి?

డాక్టరు : (నవ్వి) అదీ నిజమే! నాన్నగా రెక్కడ ?

గోపి : బయట వరండాలో పడుకున్నారు.

డాక్టరు : వరండాలోనా ?

గోపి : అఁ !

డాక్టరు : నో! నో! దిస్ ఓంట్ దు ! పెరాలిసిస్ పేషెంటును తీసుకెళ్ళి బయట వరండాలో - అదీ యీ వాలావర ణంలో - పడేస్తారా; ఎవరన్నా ? మీ రా మాత్రం శ్రద్ధ తీసుకోకపోతే నేనెంత వైద్యంచేసి ఏంలాభం ? ఛా ఛా ! మోస్తు యిత్రెస్పాంసిబుల్ !

గోపి : కోప్పడకండి డాక్టరుగారూ !

డాక్టరు : ఏమిటి కోప్పడకండి ? మీరు చస్తే ఫరవాలేదు. అంతటితో పోతుందా? యిట్లా అశ్రద్ధ వల్ల నలుగురూ నా చేతుల్లోపోతే నా ప్రాక్టీ సేంకావాలి? మీ రేమన్నా ఆలో చించారా ?

గోపి : ఇలాంటి అద్దె కొంప లున్నంతవరకు మీ ప్యాక్టీసు కేం  
భయంలేదులేండి.

డాక్టరు : (నవ్వాల్సివా కోపం వదిలిస్తున్నాడు)

గోపి : కుర్రాడిని - వయసుకు మించిన మాటలు మాట్లాడు  
తున్నందుకు కోప్పడకండేం ?

డాక్టరు : సరేలే ! మహాబుద్ధిమంతుడివి. అబ్బ ! ఉక్కబెట్టే  
స్తూంది; వర్షం వస్తుందేమో ! పేషంట్ నిలా తీసుకురా !

గోపి : ఇక్కడికాండి ?

డాక్టరు : ఆఁ.

గోపి : పక్షవాతానికి పొగ మంచివాండి ?

డాక్టరు : వటప్ !

గోపి : (ఒక్కసారి భూతా లెగరేసి వెళ్ళాడు.)

డాక్టరు : ఆఁ. మీ కెల్లాగుందమ్మా ?

ఇల్లాలు : (యింతవరకూ యింట పని ఏమో చేసుకుంటూన్న యిల్లాలు ఆ  
పని వదిలివచ్చి) దిన దినానికి మరి కాళ్ళు చేతులు చచ్చుపడి  
పోతున్నాయండీ !

డాక్టరు : ఆ మందు తీసుకొంటూన్నారా ?

ఇల్లాలు : టానిక్ కాండి ?

డాక్టరు : ఆఁ.

ఇల్లాలు : ....

డాక్టరు : తీసుకోవటంలేదా ?



ఇల్లాలు : వా రొచ్చేటప్పటికి 15 తిరోజూ రాతి రొమ్మిదీ వదీ  
అవునుంది. ఆవేళకు కొట్లన్నీ కట్టేస్తూన్నారట.

డాక్టరు : ఊ! మండు రాసిస్తే తీసుకోకపోతే ఎలాతగ్గుతుం  
దమ్మా! మీ రాటానిక్ పుచ్చుకొని మంచి ఆహారం,  
పళ్ళు, పాలు తీసుకొంటేగానీ మీ కా బిహీనత తగ్గును.  
సరేనా? కేవలం గర్భం లేదంటే! ఊ. పిల్లలేలా  
గున్నారు?

ఇల్లాలు : కెద్దవాడి కాదగ్గు మల్లా అధికమైందండి.

డాక్టరు : ఊ.

ఇల్లాలు : చిన్నవాడికి రెండు రోజులుగా జ్వరం వస్తూంది.

డాక్టరు : రెండు రోజులనుంచా?

ఇల్లాలు : అవునండి. ఏదో పోతుందిలే అని నాకు తెలిసిన  
నాలుగు మందులూ వాడాను. సందే జ్వరమేమోనని  
దిష్టికూడా తీసివేసాను.

డాక్టరు : ఊ - మంచిపని చేశారు. జ్వరం రోజల్లావుంటుందా?

ఇల్లాలు : లేదండి. రోజూ సాయంత్రం కాగానే వస్తుంది;  
చలి జ్వరం!

డాక్టరు : పిల్లా డక్కడ?

ఇల్లాలు : ఈ యింట్లో వుండడానికి చోటులేకుంటే ఆ పక్కంటి  
వాళ్ళ కాళ్ళాడేల్లాపడి, ఆ వరండాలో మంచంవేసి పడుకో  
బెట్టా నిద్దర్నీ! ఏంచేయను చెప్పండి? జానెడు కొంప!

డాక్టరు : బాగుంది. నే నారోజే చెప్పాను. మీకు ఇంట్లో

చుట్టూ మురుక్కాలువలుంటే మలేరియా రాకేజేస్తుంది?

(చేతిమీద తపీకుని యింకో చేత్తో కొట్టుకొని) హారిబుల్.

దోమలు కాపురాబాబూ : ఏనుగులు ; మీరు దోమతెరలు

తప్పక వాడాలి. లేకుంటే మీకండరికీ మలేరియా తప్పదు.

(గోడలోవున్న కిటికీ ఆవతల ఒక 60 ఏళ్ళ ముసలాయన్న పట్టుకొని గోపీ కనుపిస్తున్నాడు.)

గోపి . (ఆవతలనుండి) నాన్నా ! నాన్నా ! డాక్టరుగారు...

డాక్టరుగారు. డాక్టరుగా కొచ్చారు (అని పెద్దగా అసలీ చెప్తూ)

ఇట్లో ఉన్నారు. మిమ్మల్ని చూట్టానికి వచ్చారు.

(మెల్లగా నడుపుకొస్తున్నాడు.)

డాక్టరు : ఇదిగో నమ్మా! నే నెన్ని మందులిచ్చి ఏమీలాభం

లేదు. మీరు కాస్త శుద్ధ తీసుకోవాలి, మీ ఆరోగ్యాలను

గురించి. మంచి ఆహారం పుచ్చుకోవాలి. దోమ తెరలు

వాడాలి. అన్నిటికంటే ముందు ఈ యింటిముందు మురు

క్కాలుని మూయించాలి. (ఈ మాట లంటూండగా గోపి

మెల్లగా ముసలాయన్న లోపలికి నడిపించు కొచ్చాడు. ఇల్లాలు మంచం వాల్చింది. ముసలాయన్న ఆ మంచం మీద వదిలి)

గోపి : డాక్టరుగారూ! దయచేసి ఆమాట కాస్త ఈ మోటార్

పెడను అద్దెకిచ్చి 30/- రూ కాజేస్తున్నాడే ఆ మహా

రాజుకు చెప్పండి; మీకు పుణ్యముంటుంది.

డాక్టరు : ఖేష్! రేపు మీకు పుణ్యముంటుంది, ఆ మురుక్కా

లను మీలే మూయించండి అంటావేమో ?



గోపి : మరేం చేయమంటారండీ ? ఈ మోటార్ షెడ్ ను ఇల్లుగా మార్చి నెల వుట్టిగానే అడ్వాన్సుగా ముప్పైరూపాయలు కాజేస్తున్న అతిశోక లక్షాధికారి. యాభై లక్షల గట్టి సొమ్ము యినప్పటికీ మూలుగుతుంది; పలకరించే దిక్కులేక. ఆయన యింత పెద్దవో తెలుసా ? లంకంత కొంప ! అందుకో ఎందరున్నారు ? అయిదుగురు ! అయిదుగురికి యాభైగదులు! కూర్చోటాని కొకగది, నుంచోటాని కొకగది, పడుకోటాని కొకగది, రీడింగురూం, డ్రాయింగ్ రూం, డైనింగ్ రూం, బేడింగ్ రూం, స్లీపింగ్ రూం, వంకాయరూం, పెంకాయరూం, ఆయన కేంపటిందండీ యీ మురుక్కాలవ మూయించాలని ! ఆయనక్కనల సిందల్లా నెల తిరగ్గానే అద్దె. కాపురమున్నవాళ్ళు వూరి తిరక్క చస్తే ఏం ? రోగాలతో కుళ్ళిపోతే ఏం ?

ఇల్లాలు : గోపి ! ఎందుకుబాబూ అలా కేకలేస్తావ్ ?

గోపి : కేకలేంటి వాదినా కడుపుమంటయితే !

డాక్టరు : ఈ నాలుగుమాటలు ఆయన్నే అడగలేకపోయావ్ ?

గోపి : ఆయన్నంటి... ఆయన బా... బాబుల్ని అడుగుతా... !  
సమయం కోసం చూస్తున్నాగాని.

డాక్టరు : ఖేష్ : (మసలాయనతో) ఏదీ... మెల్లగా లేచి నిలబడండి చూద్దాం. (మెల్లగాలేచాడు. కాని నిలబడలేదు. పడిపోయేటట్టుంటే డాక్టరు పట్టుకొని కూర్చోబెట్టాడు)

డాక్టరు : ఏం ఫర్వాలేదు. తగ్గిపోతుంది.

ముస : దా...దానికి ఆ మూడుముళ్ళూ పడుతుందంటారా ?

డాక్టరు : దేనికి ?

గోపి : ఆముసగోల ఆయన్ని. దానికి పెళ్ళికాకుంటే ప్రపంచమంతా మునిగిపోయిందనుకుంటాడు.

డాక్టరు : ఎవరికి ?

గోపి : ఎవరికోరికయితే మాకెందుకు. నా అక్కయ్యకు పెళ్ళిడు మించిపోతూందట. అదీ ఆయనేడుపు. నిన్నటి నుంచి ఈ కొత్తజబ్బాకటికూడా పట్టుకుంది.

డాక్టరు : ఎక్కడ...ఆ అమ్మాయి ఎప్పుడూ అగుపించలేదే !

గోపి : మా మేనమామగారి యింట్లోవుందిలెండి. ఈ కొంపలో - కాదు - ఈ మోటార్ షెడ్డులో ఎందరని వుంటాం, యిప్పటికే చస్తుంటే. ✓

ముస : (గోపిని దగ్గరకు రమ్మని సైగచేస్తాడు.)

గోపి : (దగ్గరకు వెళ్ళి) ఏం ? (విసుగ్గా అడిచాడు)

ముస : ఎందుకురా అట్లా కసురుతావ్? నాకోసం మీ రేమీ బాధపడనక్కర్లా! నా కీమందులూ, మాకులూ, అక్కర్లా! నేనింక బతికుండి ఏం చెయ్యాలి? దాని మెడలో ఆ మూడు ముళ్ళూ పడితే -

గోపి : పడకుంటే...?

ముస : (చూచారా అన్నట్లు డాక్టరుకేసి చూచాడు)



డాక్టరు : నువ్వుకోక అబ్బాయి ! రోగులతో అంత గట్టిగా  
అడుస్తావేం ? తాతగారూ ! ఏం ఫర్వాలేదు. రంగనాథం  
కావలసిన ప్రయత్నమంతా చేస్తూనేవున్నాడు. కొందర్లో  
జరిగిపోతుందిలేండి. మీరేమీ మనస్సుకు కలత పెట్టు  
కోకండి; జబ్బు యింకా అధికమాతుంది.

ముస : అయితే అవుతుంది. నే నెప్పటికైనా రాలిపోవల్సిన  
వాడినేగా !

గోపి : ఇప్పుడేపోతే ఎవరికీ ఏబాధ వుండదు.

ఇల్లాలు : ఏమిటి నాయనా పెద్దాయ న్నలా అనొచ్చా ?

డాక్టరు : ముసలివాళ్ళను చూస్తే కుక్కాళ్ళ కలా అనిపిస్తుం  
నమ్మా !

గోపి : ఏంచేయమంటారండి ? ఏ లక్షాధికార్లతో రావల్సిన  
సమస్యలూ, జబ్బులూ మాకే రావాలి ?

ఇల్లాలు : ఏంచేస్తాంబాబూ ! విధి.

గోపి : విధి ! విధట. పచ్చడిమెతుకులు తిని ఆ కుక్కీల కంటుకు  
పోయి గుమస్తాచాకిరిచేస్తే వచ్చిందీ రోగం. రవంత మంచి  
తిండికే నోచుకుంటే ఎందుకొస్తాయి యిన్నిరోగాలు ?

ఇల్లాలు : దాని కాయ న్నంటే ఏలబాధం బాబూ !

గోపి : ఎవరీ ఏమీ అనడంలా ? మన బ్రతుకులికి ఏమస్తున్నా.  
(అంటూ ముసలాయనప్రక్కన కూలబడ్డాడు)

డాక్టరు : (నిట్టూర్పు వదిలాడు)

ముస : (గోప్తీ వీపుమీద మెల్లగా నిమగ్నతూ) అవున్నాయనా ! ఏడు  
స్తున్నారు. నేను చేసిన పాపానికి మీ రందరూ ఏడు  
స్తున్నారు. అవును డాక్టరుగారూ ! ఏమేమో చెప్పాను  
వుంది. చెప్తాను. వింటారా ? వినండి. మీరన్నా వినండి.

డాక్టరు : అబ్బ. మీ రేమీ చెప్పక్కర్లేదు పూర్వోక్తి.

ముస : అదికాదు. వాణ్ణిచూడండి. ఈ వయస్సులో వాడికి బ్రతుకు  
మీద ఇంత అసహ్యం కలిగిందంటే ఎవరు కారణం ? నేనే !  
ఆ అమ్మాయిని చూడండి. ఈ వయస్సులో ఆలా పాలి  
పోయిందంటే ఎవరు కారణం ? నేనే ! అవును. నేనే !

డాక్టరు : మీరేం కాదు. బాధ పడకండి. పూర్వోక్తి.

ముస : ఉన్నా లేకున్నా, తిన్నా పస్తున్నా, వాణ్ణి, పెద్దవాణ్ణి  
. చదివించేటప్పటికే నా శక్తంతా వుడిగిపోయింది. పెళ్లాం  
మెడలోవున్న చివరినగ దాకా అమ్మి చదివించాను. ఆవచ్చే  
ఏదై రూపాయలతో అంతకన్నా ఏంచేయను? నా కర్మకాలి  
అంతిచదివినా వాడు మల్లా నాలాగే గుమస్తా కావల్సి  
వచ్చింది. చచ్చి చెడి యాభైరూపాయలు తెచ్చుకొనే  
గతే పట్టింది. ఆ పెద్దపిల్ల పెళ్లికోసం నా పెన్షన్కూడా  
అమ్మకున్నాను. అందుకూ నేనే కారణం : నేనే !

గోప్తీ : నాన్న... పూర్వోక్తి నాన్నా !

ముస : మీ అన్నయ్య ఎందుకుగుమాస్తా అయ్యాడో తెలు  
స్తా ? వాడికి బ్రతుకంటే ఏమిటో తెలియని వయస్సు



లోనే పెళ్లి చేశాను. నేను మూలపడ్డాను. సంసారం వాడి  
నెత్తిన వేశాను. అందుకే గుమస్తా అయ్యాడు.

డాక్టరు : అయితే అయ్యాడు. యిప్పుడేం మునిగిపోయింది ?  
పూర్వోక్తి.

ముస : వీడి చదువు చిన్నపిల్లపెళ్లి (భోరున ఏడుస్తున్నాడు)

డాక్టరు : తాతగారూ పూర్వోక్తి !

గోపి : (కాస్త తిలకిండులయ్యాడు) రామరామ ! నరకంరా బాబూ  
నరకం ! (వెళ్లాడు)

ముస : (గోపి వెళ్ళడంచూచి) వాడినేమి అనకండి. వాడేం  
చేశాడు ? అసలే వాడు కుంగిపోతున్నాడు.

డాక్టరు : ఇదిగో తాతగారూ ! నామాట వింటారా ! లేదా?  
చీటికిమాటికీ మనస్సు కలతపెట్టుకుంటూంటే లాభంలేదు.  
మీరిలాగే వుంటే నే నొక్క పూటకూడా వైద్యం చేయ  
దలచుకోలే. అంతే. (ఈమాటలంటూండగా రంగ నాథం  
వచ్చాడు. చేతిలో ఆఫీస్ ఫైల్స్ కట్ట కట్టి వుంది)

రంగ : నమస్కారం డాక్టరుగారూ ! ✓✓

డాక్టరు : నమస్కారం (తిరిగిచూచి) ఓ ! సువ్వటోయ్ ! నీకెన్ని  
సార్లు చెప్పాను; యీ మర్యాదలూ, గార్లు, మానుకో  
మని ?

రంగ : ఎంత క్లాసుమేట్లయినా నవ్వుక లీడింగ్ డాక్టరువి.  
నేను గుమస్తానేగా ?

డాక్టరు : గుమస్తా ఏమిటి ? నవ్వు ఒక ఆఫీసరువి. ఆఫీసర్ కన్నా యింకా పెద్ద పేరు. నాన్ గజెటెడ్ ఆఫీసరువి.

రంగ : ఆ. ఆఫీసర్ నే! ఇదిగో మా ఆఫీసరుతనం. (వైట్ మాపించి) హోంవర్కురా బ్రదర్. స్కూలు కుర్చీల్లో కన్నా అన్వాయం. పగలల్లా చచ్చిందిగాక, యింటికొచ్చినా యిదే కంపు. ఎందుకులే మా బ్రతుకులు. శత్రువులకన్నా వద్దు.

డాక్టరు : ఈ రోజుల్లో తన బ్రతుకుతో విసుగుపడని మానవుణ్ణి చూపించు చూద్దాం.

రంగ : నిజమే ! బ్రతుకంటే, కలిగినవారికీ లేనివారికీ అంత బరువూ బాధ అయిపోయింది ! ఎంతసేపయిందేంటి నువ్వొచ్చి.

డాక్టరు : గంట.

రంగ : అలాగా ! ఏమే ? డాక్టరుగారికి కాఫీ ఏమన్నా యిచ్చావా ?

ఇల్లాలు : (ఏం చెప్పాలో తెలియక బింకుతుంది)

డాక్టరు : అక్కర్లేదు లేవోయ్ !

రంగ : వా రలాగే అంటూంటారు. ఇవ్వవే ! ఇవ్వు !

డాక్టరు : ఎందుకోయ్ ఈవేళప్పుడు కాఫీ ? అక్కర్లేదమ్మా పూర్కోండి.

రంగ : సరేగాని-ఏమిటి ఏదో పెద్దగా అరుస్తున్నావు ?

డాక్టరు : ఎప్పుడు ?



రంగ : నేను వచ్చేటప్పటికి.

డాక్టరు : అసలు నీతో చాలాచాలా మాట్లాడాలి రంగా !  
వుండు, వస్తా. (ముసలా యనతో) తాతగారూ ! లేవండి.  
వెళ్ళిపడుకుందురు.

ముస : రంగడు వచ్చాడా ?

డాక్టరు : ఆఁ .

నీత : (మంచిసీరు యిస్తుంది. రంగనాథం తాగుతాడు)

ముస : దానివిషయం-సూళ్ళూరు పేటలో ఏదోసంబంధం-ఒరే..

డాక్టరు : నే నంతా మాట్లాడుతాగా మీరెళ్ళి పడుకోండి.

రంగ : (నాన్నతో) అలాగే నాన్నా ! తొందరలో ఏర్పాటు  
చేసేద్దాం. రామశాస్త్రిగారు చెల్లెమ్మను చూడ్డాని  
కెళ్ళారు. ఇప్పుడే వస్తారు. అన్నీ మాట్లాడుదాం.

ముస : రామశాస్త్రిగా రబ్బాయట్రా ! ఏమన్నా చదువు  
కున్నాడా ?

రంగ : ఆఁ-బి. ఏ. చదువుతున్నాడు.

ముస : మంచి సంబంధంరా ! కానివ్వండిరా ! దాని కా  
మూడుముళ్ళు పడిందనిపిస్తే—

డాక్టరు : అలాగేలేండి. మీరెళ్ళి పడుకోండి (రంగనితో)  
నువ్వుండు నే పడుకోబెట్టాస్తా.

రంగ . నీకెందుకులే ఆకన్నం.

డాక్టరు : వటప్. మరిలేకపోతే సరి. (ముసలాయన్ని పట్టుకొని వెళ్ళాడు)

రంగ : ఏమీ కాఫీ పెట్టావా? (ఇల్లాలి ముఖించాచి) పాలు లేవేంటి?

ఇల్లాలు : అసలే లేదు.

రంగ : కాఫీపాడా? పోనీలే! పూర్వోక్త నీ నేదో దర్జాగా అనేశాను.

ఇల్లాలు : ఈ దర్జాలకేం తక్కువ మనకు!

రంగ : సరేగాని... గోపీ ఎక్కడ?

ఇల్లాలు : ఇప్పుడే ఎక్కడికో వెళ్ళాడు.

రంగ : ఈ రోజు కాలేజీకి వెళ్ల లేదుకనూ?

ఇల్లాలు : మీరేమో డబ్బు పంపిస్తామన్నారట. కాచుకున్నాడు.

రంగ : ఊ.. డబ్బు... డబ్బు...

డాక్టరు (వచ్చి) పిల్ల లేడుస్తున్నారు; వెళ్లి చూడమూ!

ఇల్లాలు : చిన్నవాడిని చూస్తూ రాండీ?

డాక్టరు : నేను అక్కడికి వస్తానే అమ్మా. వాణ్ణి ఈ పొగలోకి తీసుకురాశండి.

రంగ : చిన్నవాడి కేమిట?

ఇల్లాలు : రెండురోజులుగా బ్వారం వస్తూందని చెప్పానే; ఏమని అడుగుతారేంటి? చూచారా! ఆఫీసుకెళ్తే ఇంటి విషయం పూర్తిగా మరచిపోతారు.



రంగ : ఓ...అదా! యింకా తగ్గలేమా?

డాక్టరు : ఎలా తగ్గుతుందిరా? పూర్కే డబ్బాయిస్తున్నావ్!  
నువ్వెళ్లమ్మా!

ఇల్లాలు : (వెళ్లింది)

డాక్టరు : ఇనిగో రంగా, నీతో కొన్నివిషయాలు మాట్లాడ  
దలచుకున్నాను. నువ్వు, చదువుసంధ్యా లేని బ్రూట్లా  
ప్రవర్తిస్తే లాభంలేదు.

రంగ : ఏమిటా నామీద దండయాత్ర మొదలెట్టావ్?

డాక్టరు : దండయాత్రే! ఆవిడ ఆరోగ్య మేచున్నా ఆలోచిస్తు  
న్నావా నువ్వు? రోజు రోజుకి ఆవిడలో అలా నెత్తుకు  
చచ్చిపోతుంటే బ్రూట్లా నువ్వు...

రంగ : నన్నేం చేయమన్నావ్?

డాక్టరు : వారం రోజులైంది; టానిక్కు- రాసిచ్చి. ఇంతవరకు  
ను వ్యాధివిషయం ఏమన్నా పట్టించుకున్నావ్? కనీసం  
మంచి ఆహారమన్నా యిప్పించావా ఆవిడకి? పాలు...  
పండ్లు...

రంగ : అగరా బ్రదర్!

డాక్టరు : ఏమిటి అగరా? ఈ డండన్లో పడేసి పెడితే ఇరవై  
నాలుగు గంటలూ, ఆ పిల్లలూ - ఆవిడ - ఏంకావాలి?  
ఆ ముందు ముందుక్క-లవ నీ ముక్కుల కెప్పుడైనా తగులు  
తుందా?

రంగ : ఆగరా తమ్ముడూ, ఆగు ! ఇంతకన్నా మురుక్కాల  
వలు చూచాను. ఇలా రా ! (కిటికీతోనుంచి బయటకు చూపుతూ)  
అ వేమిటో చూచావా? గుడిసెలు ! అందులో మనలాంటి  
మనుష్యులే కాపురమున్నారా); బాయ్ ! అక్కడి కెల్లా  
వంట వాళ్లు ఇంటిచుట్టూ, కాదు, ఇల్లూ - ఒళ్ళూ  
అంతా మురుక్కాలవే ? తెలుసా. ఏంచేస్తారా బ్రదర్ ?  
ఇలా నూటికి తొంభైమంది బ్రతుకుతున్నారు. ఏమం  
టావ్ ?

డాక్టరు : ఏడ్చినట్టుంది ! రాజకీయాలు ఏకరువు పెడుతున్నావే?  
వాళ్ళను చూచి తృప్తిపడతావా ?

రంగ : లేదురా బాబూ, లేదు. తృప్తిపడితే ఎంతో బాగుండేది.  
అదీ లేదు. ఇలా రా ! (వాటికిపై పుకు తీసుకొని ఎదుటకు చూపుతూ)  
ఆ కోటీశ్వరుడి బంగ్లా చూచి అనూయపడతాను. ఈ పూరి  
పాకను చూచి గర్వపడతాను. ఆ కోటీశ్వరుడి స్థాయిలో  
బ్రతకాలని ఉబలాటపడతాను. ఈ పూరిగుడిసెలో వాడు  
నాలా బ్రతికితే ఓర్వలేను. ఆ బంగ్లా - ఈ పూరిపాక వీటి  
మధ్య అడకతైరలో పోకలా నలిగిపోతూన్న బ్రతుకురా  
బాబూ ! మనది.

డాక్టరు : బాగానేవుంది వుపన్యాసం. అయితే ఆవిడా ఆ పిల్లలూ.  
ఇలా అనారోగ్యంగా...

రంగ : మరి మీరెందుకుండడం ? మే మారోగ్యంగా వుంటే  
మీ బ్రతు కేంకావాలి ?



డాక్టరు : ఫర్వాలా! అన్నదమ్ములిద్దరూ ఒకటే ప్రశ్న అడిగారు. మాకోసం మీ రీ అనారోగ్యం తెచ్చుకుంటున్నారన్నమాట.

రంగ : మీకోసం కాదు. వీలులేక. గతిలేక. నా సంపాదనంతో తెలుసా ?

డాక్టరు : ఊ... షుమారు యెనభై !

రంగ : ప్రభుత్వం నేటి పరిస్థితుల నాలోచించి, కనికరించి యిచ్చే డియర్ నెస్ అలవెన్సుతో కూడా! అందులో ఈ ఇంటికి - దీన్ని నువ్వు ఇల్లని ఒప్పుకుంటావో లేదో నీ ఆరోగ్య శాస్త్రప్రకారం...

డాక్టరు : పశువులపా కని కూడా ఒప్పుకోను!

రంగ : సరే! నువ్వు ఒప్పుకోకుంటే ఏం! కార్పరేషన్ ఒప్పుకున్నది. ఇల్లుగలాయన ఒప్పుకున్నాడు. ఉన్న మేమూ ఇల్లనే చెప్పుకుంటున్నాం! అది అలావదిలే! యీ ఇంటికి 30 రూపాయలు అద్దె. మిగతా ఎంతవుందిరా బ్రదర్?

డాక్టరు : ఊ....!

రంగ : ఊ అంటావేం? ఆరోగ్యశాస్త్రానికి అర్థశాస్త్రంతో పనిలేదేం? ఊర్కే నీ ఆరోగ్యసూత్రా లేకరువుపెడితే సరిపోయిందా? రూపాయలూ, అణాలూ, పైసలూ బ్రదర్; బ్రతుకంటే వేరొకటే కాదు!

డాక్టరు : అయిందా నీ సిద్ధాంతాల వర్షం?

రంగ : సిద్ధాంతాలుకావు, అనుభవాలు !

డాక్టరు : ఇక నేను మాట్లాడవచ్చా ?

రంగ : స్వతంత్ర భారతదేశంలో వాక్స్వాతంత్ర్యం సంపూర్ణంగా వుంది.

డాక్టరు : అర్థి నెప్పులుకూడా వున్నాయ్ !

రంగ : అవి నేను ప్రయోగించ నని హామీయిస్తున్నాగా !

డాక్టరు : రక్షించావ్ ! సరే, నే నొకటే ప్రశ్న అడుగుతాను.

రంగ : నేనూ ఒకటే జవాబు చెప్తారే !

డాక్టరు : ఈ పరిస్థితుల్లో నువ్వొందరి పిల్లల్నికనడం దేనికిరా? నేను వేళాకోళంగా చెప్పడంలా! పోషించే తాహతు లేనప్పుడు పిల్లల్నికనడం మానెయ్యాలి !

రంగ : అది నాచేతుల్లో వుందా ?

డాక్టరు : పిల్లల్నికని ఈలా గాలికి పారేయడం మాత్రం నీచేతుల్లో వుందా ? మతిలేకపోతే సరి. వాళ్ళ సమాత్రం ఆరోగ్యంగా పెంచగలవ్? అసలు తల్లి-తండ్రి-మీ తారోగ్యంగా వుంటేనా? వాళ్ళకేం చదువులు చెప్పించగలవ్? వాళ్ళకేం జీవనోపాధి చూపించగలవ్? దేవు వాళ్ళు నీ ప్రాణానికి వ్రసూరుమంటూ ఈ పె థ వ బ్ర తు కు ఎందుకురా అని ఏ నుయ్యో గొయ్యో చూచుకోటాసికా? అసలు వాళ్ళు దేశాని కేవిధంగా వుపయోగపడగలగోయ్!

రంగ : అదుగో! ఆ విషయం నన్నడుగుతావేం ?



డాక్టరు : ఏం ?

రంగ : దేశం ? దేశాన్ని నడిపించేవాళ్ళ నడగవోయ్.  
దేశాన్ని పరిపాలించేవాళ్ళ నడుగు. దేశాన్ని వృద్ధింపచే  
లని కంకణం కట్టుకున్నారే వాళ్ళ నడుగు. దేశంలోసం  
కాదు నేను పిల్లల్ని కనడం - దేశాని కుపయోగపడితే  
నాకేం - పడకుంటే నాకేం ? దేశమట దేశం ? ఎక్కడుం  
దోయ్ దేశం ? పార్టీల్లోవుంది - పదవుల్లోవుంది - ఓట్లకు  
పరుగెత్తేటప్పుడుంది. వుపన్యాసాల్లోవుంది.

గోపి : “తిండిగలిగితే కండకలదోయ్

కండ కలవాడేను మనిషోయ్

దేశమంటే మట్టికాదోయ్

దేశమంటే మనుషులోయ్ !”

(పాడుకుంటూ వచ్చాడు. చేతిలో యిల్లప్టేటెడ్ వీక్లీ ఉంది)

డాక్టరు : ఏం ? సంగీతం ఎక్కువవుతూండే ?

రంగ : చదువూసంధ్యా పోతూందిగనుక !

గోపి : ఆ సంగీతమన్నా సరిగా అబ్బితే బావుండేది. ఏ సిని  
మాలో “ప్లేబాకు” అన్నాపాడి నాలుగురాళ్లు తెచ్చు  
కోవచ్చు.

రంగ : ఎందుకునాయనా అంతయావ్వు? ఏమిటి నువ్విప్పుడు  
బండలు మోస్తున్నది ?

గోపి : అదెలా చేస్తాం ? మన గౌరవానికి లోపం !

రంగ : ఏదావులే.

(ఇల్లాలు రంగారుగా పరుగుతుకొచ్చింది)

ఇల్లాలు : డాక్టరుగారూ ! డాక్టరుగారూ !

డాక్టరు : ఏమమ్మా ఏం ?

రంగ : ఏమిటే ?

గోపి : వదినా—ఏంటది ?

ఇల్లాలు : పిల్లాడు—పిల్లాడు.

రంగ : ఏం — ఏమిటే ?

ఇల్లాలు : దగ్గుపొర విపరీతంగా వచ్చింది. పిల్లాడు పూపిరి  
తిరక్క అల్లాడిపోతున్నాడు. ఆయాసం అధికమైంది.  
కళ్ళు తెలవేసేశాడు. ఆ పక్కయింట్లో....

డాక్టరు : ఆ - పదమ్మా - పద. (అందరూ వెళ్ళారు)  
(ఒక్క క్షణంతరువాత)

రంగ : (తిన్నగావచ్చి మంచంమీద కూలబడి ముఖం చేతుల్తో కప్పు  
కొన్నాడు)

డాక్టరు : (చేతులు తుడుచుకుంటూ వచ్చి కాస్తేపు అతనివైపు చూచి)  
ఏమిటా) అది. నువ్వే ఇలాఅయితే ఆడవాళ్ళు మరీ దిగులు  
పడిపోతారు. కాస్త ధైర్యంగా వుండు.

రంగ : చస్తారన్న చింత నాకెప్పుడూ లేదురా.

డాక్టరు : ఛీ ! ఏమిటది ?



రంగ : అవును ! చస్తే వాళ్ళే సుఖపడతారు !

డాక్టరు : చాలే.

రంగ : లేదురా బ్రదర్. నువ్వన్నట్లు వాళ్ళ నారోగ్యంగా నైనా పెంచటానికి నోచుకోని దరిదుర్లకు బిడ్డలెందుకు ?

డాక్టరు : అందుకని వాళ్ళని చంపుతావా ?

రంగ : కాదు. బతికించాలనే, ఏంచేయను ! ఇప్పటికే చుట్టూ అప్పులు పాపాల్లా పేరుకున్నాయి. బ్రదర్ ! నీకు తెలీదు రెండు నెలలదైయివ్వాలి. పాలమనిషి కివ్వాలి. వాడికి కాలేజీ జీతం కట్టాలి. ఎంతని చావమంటావ్ ? ఇంకా సంపాదించే అవకాశముంటే ఇరవైనాలుగుగంటలూ చాకిరీ చేస్తూ, చస్తూ కావాలంటే ! వాళ్లు - ఆ పిల్లలు - బతికితే చాలు.

డాక్టరు : సరేలే ! పిచ్చిపిచ్చిగా ఆ ఇల్లాలిముందు వాగకు. మందుపంపుతా ఏం ఫర్వాలేదులే - సరేనా ?

రంగ : ఊహ !

డాక్టరు : (వెళ్ళాడు) ✓

(గోపి వచ్చాడు. రంగనాథం పొంగి వస్తూన్న దుఃఖంతో అతన్ని చూచాడు)

గోపి : ఏం ఫర్వాలేదులే. అన్నయ్యా - నెమ్మదిగావుంది.

రంగ : (కాస్త దుఃఖమిగులుకొని) కాలేజీ కళ్ల లేదుగదరా ?

గోపి : లే దన్నయ్యా !

రంగ : జీతంకట్టాలిగా ?

గోపి : అవును.

రంగ : (ఒక్కక్షణం ఆలోచించి) మీ వదిన్ను అడిగి దానిపట్టె  
తాళంచెని పట్టా

గోపి : ఎందు కన్నయ్యా ?

రంగ : దాని బంగారుగొలుసు ఒకటి మిగిలిందేమో ... దాన్నే  
క్కడన్నా తాకట్టుపట్టి తెస్తా... ఇంకేం చేద్దాం ?

గోపి : అక్కర్లే దన్నయ్యా !

రంగ : ఘర్వాలేదులే - పో !

గోపి : ఆ గొలు సస లే దన్నయ్యా.

రంగ : ఏమైంది ?

గోపి : ....

రంగ : ఏమైందిరా ?

గోపి : వదినెక్కడో తెలిసినవారిద్దరూ తాకట్టు పెట్టేసింది.

రంగ : ఎందుకు ?

గోపి : పోయినాంతా గడిపింది కదన్నయ్యా !

రంగ : ఊహ, అదీ తీరిపోయింది - (నిట్టూర్చి కూలబడ్డాడు)

(కాంపౌండర్ ఒక మందు పీసా కవరు తెచ్చిచ్చాడు)

కాం : డాక్టర్ గారు ఇవ్వమన్నారండి.

గోపి : ఏం టన్నయ్యా?

రంగ : డాక్టరుగారు డబ్బుకూడా పంపారు. తాటిచెట్టు ఎక్కే  
వాణి ఎంతమారం అని ఎగదోయగలరు? ఇప్పటికి ఆయన  
చేస్తూన్న ' యీ సహాయం చాలదా? ఇంకా ఋణం  
కూడానా? తీసుకెళ్ళి ఇచ్చే గోపీ!

(రంగనాథం కవరు గోపీకి ఇచ్చాడు  
బయటనుంచి "రంగనాథం" అని కేక)

రంగ (బిగ్గరగా) ఎవరు?

(బయట)... నేను రామశాస్త్రిని.

రంగ : (వాకిలిదాకా వెళ్ళి) ఓ! మీరా! దయచేయండి, దయ  
చేయండి.

(శాస్త్రి లోనికి వచ్చాడు)

రంగ : కూర్చోండి. ఎప్పుడురావడం?

శాస్త్రి : ఈ బండికే వచ్చా.

రంగ : ఊ! ఏమే - శాస్త్రిగారు వచ్చారు. ఊల్లో అందరూ  
కులాసా?

శాస్త్రి : ఆ... అందరూ కులాసాగానే ఉన్నారు. మీ మేన  
మామ మిమ్మల్ని చాలా విచారించారు. చాలా యోగ్యు  
డండి, పాపం! ఎంత మర్యాద! ఎంత ఆప్యాయత! ఇదిగో  
మీ మేనమామగారు ఇచ్చిన పుత్తరం...



రంగ : ఊఁ కానీండి ! కాళ్లు కడుక్కోండి. ఏమే ! నీళ్లువ్వుటా?

శాస్త్రి : అయింది ! భోంచేసే వచ్చాను. అక్కర్లేదమ్మా.

రంగ : ఎక్కడ భోంచేశారు ?

శాస్త్రి : ఇంటికెళ్లి, స్నానం సంధ్య చేసుకొని భోంచేసే వస్తున్నా.

రంగ : అలాగా ! ఊ ! ఏమిటి విశేషాలు ?

శాస్త్రి : విశేషాల కేమున్నాయ్ !

రంగ : అమ్మాయిని చూచారా ?

శాస్త్రి : బాగుంది. వెళ్లిందెందుకు మరి ? అబ్బాయినికూడా తీసుకెళ్లాను.

రంగ . ఊఁ -

శాస్త్రి : అబ్బాయిని అమ్మాయి - అమ్మాయిని అబ్బాయి చూచుకొన్నారు. ఇద్దరికీ సమ్మతమైనట్టే వుండి.

రంగ : శుభం !

శాస్త్రి : మరి - నాన్నగా రెక్కడ ?

రంగ : అదుగో... నడుకున్నారు. గోవీ...నాన్నతో వెళ్లి చెప్పరా; శాస్త్రిగా రొచ్చారని.

శాస్త్రి : ఎందుకూ; మనమే అక్కడ కెళ్ళి మాట్లాడుదాం.

రంగ : అక్కర్లేదులేండి. నాన్నే ఇటొస్తారు. వెళ్ళి తీసుకు రారా.

(గోపి వెళ్ళాడు)

రంగ : నాన్నగారి కదొక్కటే చింతయిపోయింది.

శాస్త్రి : అవును వాపం! పెద్దవారైపోయారు. ఆ అమ్మాయి  
పెళ్లి కాస్త అయిపోయిందనిపిస్తే....

రంగ : తొందరపడితే అవుతుందా? కాలం కలిసిరావొద్దూ!

శాస్త్రి : అదీ నిజమే.

(గోపి ముసలాయన్ని పట్టుకొనివచ్చి మంచంమీద కూర్చోబెట్టాడు)

రంగ : నాన్నా... రామశాస్త్రిగారు.

ముస : శా... శాస్త్రిగారా! ఎప్పుడొచ్చారు

శాస్త్రి : ఈరోజే వచ్చాను. మీ ఆరోగ్యం ఎలాగుంది?

ముస : (ఎలాగుంటే ఏమన్నట్లు చేయిస్తూ) చాలా సంతోషం -

చిన్ననాటి స్నేహం బాంధవ్యంగాకూడా అవుతుంది.

మధ్య శ్రేష్ఠం. ఏదో అయిపోయిందనిపించండి. అదీ

ఒక ఇల్లాలై... .. ఊ - అమ్మాయిని చూచారా?

శాస్త్రి : ఆ. అబ్బాయికూడా చూచాను.

ముస : ఊ-ఇంకేం? ముహూర్తం చూడండి. ఏమంటారు?

శాస్త్రి : మాదే మధ్యంతరముంది?

రంగ : మరి మాదేనా అధ్యంతరం?

శాస్త్రి : అంతేగా!

రంగ : అంటే?

శాస్త్రి : అబ్బాయివిషయం కాస్త ఆలోచించండి.

రంగ : అబ్బాయివిషయం అంటే ?

శాస్త్రి : వాడి కింకా పైచదువు చదవాలని వుందట.

రంగ : అయితే యిప్పుడల్లా పెళ్ళిచేసుకోడా ?

శాస్త్రి : అదికాదు. మాకేమో ఇంకవాణ్ణి చదివించే అవకాశం లేదు. ఇప్పటికే చాలావరకు సంసారం వాడి చదువుకని చికిరిపోయింది. అసలు వాడు పెళ్ళే అక్కర్లేదంటున్నాడనుకోండి.

గోపి : అలా అయితే అతణ్ణి అనవసరంగా శ్రమపెట్టకండి పాపం !

రంగ : అది సామాన్యంగా కాలేజీ కుర్రాళ్ళందరూ అనే మాటలెండి. పెళ్ళిక్కరలేదనడం అదొక ప్యాషన్లే పోయింది.

శాస్త్రి : వా డొకటే పాయంటు చెపుతున్నాడండి. వాడి పైచదువు సాగే అవకాశ మేమన్నా ఉండేట్టయితే....

రంగ : అంటే మీ అభిప్రాయం ?

గోపి : అభిప్రాయాని కేముంది ? ఆ చదువుక్కావలసిన డబ్బుంతా మనం అచ్చుకోవాలి. అంతేగదండీ ?

ముస : గోపీ ! నువ్వూర్కో ! నీకెందుకు?

శాస్త్రి : వా డనుకునే చదువంతా సాగాలంటే కనీసం షదివే లన్నా కావాలి.



గోపి : ఇంతవరకు అతనిచదువుకు మీరు పెట్టిన పెట్టుబడి  
ఇవ్వనక్కర్లేదాండి.

రంగ : గోపి !

శాస్త్రి : ఏలాగైనా మీ పిల్లకు మీరు పెడుతూన్నట్టేగదండీ ?  
రేపు వాడేపద్ద వుద్యోగమో చేస్తే మీ అమ్మాయేగా  
సుఖపడేది ?

గోపి : అవునువును; మీ పిల్లాడేం సుఖపడడు.

ముస : ఒరే! నువ్వూరొక్క! వెళ్లవతలికి !

గోపి : మీరు ఎక్కడనుంచి తెచ్చిస్తారో తీసుకొచ్చి సమర్పిం  
చండి కట్నం... నాకెందుకు ?

శాస్త్రి : ఊర్లో బాబూ... అంత వుడు కుండకూడదు... :

గోపి : ఆ...

రంగ : శాస్త్రిగారూ ! నామాట వినండి. మా స్థితిగతులు  
మీకు తెలియండి కాదు. మీరే బాగా ఆలోచించండి;  
తరువాత మీ యిష్టం.

గోపి : శాస్త్రిగారూ ! ఎక్కడన్నా ఒక బ్యాంకి చూడండి.

శాస్త్రి : దేనికి ?

గోపి : అమావాస్యపూటగా బయల్దేరుదాం; కొల్లగొట్టడానికి.

ముస : ఒరే - పెద్దాయనతో ఏమిటా ఆ పరిహాసాలు?

గోపి : పరిహాసాలుకావు. మరి ఆయన మాట్లాడేదేంటి; పరి  
హాసంకాకుంటే! మనపిల్లే సుఖపడుతుందట. సుఖపడుతుంది.

శాస్త్రి : పిల్లంటే పిల్లాడు పిల్లాడంటే పిల్లేగా; వాళ్ళిద్దరూ భార్యభర్తలెంతర్వాత?

గోపి : అప్పుడు మీ పిల్లా డేలా భర్తవుతాడండీ? మా పిల్లే భర్తవుతుంది.

రంగ : ఒరే! నిన్ను మాట్లాడొద్దన్నానా!

గోపి : అవునన్నయ్యా! అక్కయ్యే భర్తవుతుంది. భరించేవారు భర్త... భరించబడేవారు భార్య. మనం పెట్టుబడిపెట్టి ఆ మగపురుషుణ్ణెచదివించి, ఇంకా, అక్కయ్య భార్యనిపించుకోవలసిన కర్మేమొచ్చింది?

శాస్త్రి : మరీ విడ్డూరంగా మాట్లాడుతున్నావే అబ్బాయి.

గోపి : విడ్డూరమేముంది; యధార్థం.

ముస : శాస్త్రిగారూ! ఆ పిల్లకుంతలో ఏంటిలెండ్! మనిద్దరం చిన్నతనంలో ఒకటిగా అధ్యయనం చేసుకున్నాం. మంచి సాంప్రదాయపుకుటుంబాలు. చిన్ననాటిన్నేనాం వృథా పోనివ్వకండి... నామాట కాస్త మన్నించండి. నే నేమీ కాటికెక్కాళ్లు చాచుకున్నాను. దానిమెల్లో ఆ మూడుమూళ్లు పడితే హాయిగా కళ్లుమూసేస్తాను. నన్ను చూచుకున్న మీరు...

శాస్త్రి : చూడండి. మీ రింతగా చెప్పాలా? నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు. అమ్మాయి రత్నంలాంటిది. ఇంటికే మహాక్షీ వచ్చినట్లే... కానీ, అబ్బాయి మరీ ముండిపట్టు

పడుతున్నాడు. ఎంతచెప్పినా వినటంలేదు. మనవాళ్ళరా, మంచినబంధంరా, అని ఎంతోచెప్పాను.

ముస : నామాట వినండి. హడ-వాడొక్కడూ నానా అగ చాటుపడి నాలుక్కాసులు తెచ్చివేస్తుంటే యీ సంసారం గడవడమే కష్టంగావుంది. మీకు తెలియండికాదు. నేను... నేను వాళ్ళకు పెట్టిం దేమీలేదు. రెక్కలాడితేవుంది; లేకుంటే లేదు. ఈ స్థితిలో....

గోపి : నాన్నా మీరు పూర్కోరూ ?

ముస : మధ్య నీదేంటిరా ?

రంగ : ఏమిటా నైచ్యం ? ఎందు కలా ప్రాధేయపడతారు?

ముస : నువ్వు నోరుమయ్యి ముందు. శాస్త్రిగారూ! - పది వేల రూపాయలు. పదివేలు అడగటం....

గోపి : పదివేలుకాదు - పది దమ్మిడీలైనా యివ్వలేం.

ముస : అలాగని - అడవిల్లకు పెళ్ళిచేయకుండా వుటావటా ?

గోపి : వుంటాం. ఏం ?

ముస : సరేలే నువ్వెళ్ళు ముందు. వెళ్ళు.

గోపి : ఏమైనా సరే, కట్నం యివ్వడానికి వీల్లేదు. కట్నం కడితే చేసుకునే మగధీరు డీయన ఒక్కడేకాదు....

శాస్త్రి : అదే-దీన్నిమీరు కట్నంగా భావిస్తారనే నా భయం. కట్నమెందుకండీ... నీచం?



గోపి : మరి యీ పదివేలను మీభాషలో ఏమంటారండీ ?

శాస్త్రి : విద్యకోసం అడుగుతున్నాం. విద్యాచిహ్నమైన పురుషుడు పశువుతో సమానంకాదూ !

గోపి : ఆడదాని ద్వారా డబ్బు సంపాదించేవాడు భోగం వాడు కాదూ.

రంగ : గోపీ...

ముస : ఒరే - గోపీ -

గోపి : అందరికీ కోపాలే. పోనీ... నాకెందుకు. ఎక్కడనుంచి తెచ్చిస్తారో; తెచ్చివ్వండిమరి. ఇంట్లో పప్పుగింజలేదు; మంచిగుడ్డ పీలికలేదు. వేలువేలు కట్నాలిద్దాం.

శాస్త్రి : అయితే రంగనాథం ! ఏమంటావ్ !

రంగ : అనడాని కేముంది. మీకు తెలియందికాదు. మీరే ఆలోచించండి.

శాస్త్రి : మే మాలోచించే దేముంది? మీరే నిర్ణయించండి. మీకీ పదివే లేంపెద్దండి?

రంగ : హూ. మీ కళ్ళ కలా అగుపిస్తున్నందుకు సంతోషం.

శాస్త్రి : ఒక్క గుడ్డలవ్యాపారం లై సెప్పులో వస్తుంది; 4 వేలు కావాలన్నా.

రంగ : శాస్త్రిగారూ !

శాస్త్రి : (నిర్ఘాంతపోయాడు)

రంగ : అలా లంచాలుతీసే పక్షంలో మీదాకా వచ్చేవాళ్ళం  
కా మసలు. మీరు చాలా నీచంగా భావిస్తున్నారు.  
క్షమించండి.

శాస్త్రి : మీరు చేస్తున్నారని కాదుసుమా. గడించేమార్గం  
చెప్పాను.

రంగ : చాలా సంతోషం. దయచేయండి !

శాస్త్రి : అయితే...మన సంబంధం ?

గోపి : ఏమీ అక్కర్లేదు.

రంగ : శాస్త్రిగారూ ! నిజంచెప్పాల్సివస్తే ఆ పదివేల రూపా  
యలు వుంటే మా అమ్మాయినే చదివించి, మీ అబ్బాయి  
మా అమ్మాయి కాళ్ళచుట్టూ తిరిగేటట్టు చేసుకోగలం.  
తెలిసిందా ?

గోపి : ఇంకా చెప్పాల్సివస్తే, ఆ పదివేలు ఒక యినప్పైళ్ళలో  
పెట్టి మీ అబ్బాయికి బదులు ఆ యినప్పైట్లకే పెళ్ళి  
చేసేవాళ్ళం; తెలిసిందా ?

రంగ : ఇక మీరు వెళ్లవచ్చు.

గోపి : దయచేయవచ్చు.

ముస : ఒరే ! ఒరే ! ఏమిటా ఆ కూతలు.

శాస్త్రి : సరే, నే వస్తానండీ!

ముస : ఛీ నోరుముయ్ ! శాస్త్రిగారూ - శాస్త్రిగారూ !

శాస్త్రి : (నెళ్ళిపోయాడు)

ముస : అయితే ఇంతేనటా ? అది అలా వుండిపోవాల్సిందే  
నటా ! ఇంత బతుకు బతికీ ఈ అప్రతిష్ట పడాల్సిందేనా ?  
నే నిలా ఈ చింతతో చావాల్సిందేనా ! నా కర్మ !  
నా కా యోగంలేదు. దాని కా రాతాలేదు.

గోపి : అదికాదు. మనకు గతిలేదు.

ముస : ఎక్కడన్నా పోసిపెట్టుంటే మీ రొక మొనగాళ్లు  
కావాలటా ?

రంగ : ఎక్కడనుంచి తీసుకరమ్మంటావ్ - నన్నేం చావ  
మంటావా ?

ముస : ప్రపంచంలో ఎవరూ పెళ్లిళ్లుచేసుకోవడంలా? అందరూ  
మనలాగే వున్నారా ?

గోపి : ఆ! పెద్దవాళ్లు గడించి పోసిపెట్టిన గంటుంది మనకు.

ముస : ఆ! అవున్నాయనా అవును. నే నేమీ గడించిపోసిపెట్ట  
లేకపోయాను. మిమ్మల్ని కన్నాను; పెంచాను, సంసారం  
మీ నెత్తినవేశాను! జబ్బునపడ్డాను. ఇంకా బతికేస్తున్నాను.  
పాపంచేశాను. మిమ్మల్ని అన్యాయంచేశాను. అందుకే  
... అందుకే నాకు చావై నా రాదు.

(అని కూలిపో బోగా గోపీవచ్చి పట్టుకున్నాడు)

గోపి : నాన్నా ! నువ్వెళ్లి పడుకో! (మెల్లగా తీసుకొనివెళ్లాడు)

రంగ : (అలా చూస్తూ నిలబడ్డాడు)



ఇల్లాలు : (వచ్చింది) ఇప్పుడే పాలుతాగి పండుకున్నాడు;

అబ్బాయి. ఏం ఫర్వాలేదు.

(బయట టపాకాయలశబ్దం)

రంగ : ఏమి టది ?

ఇల్లాలు : పక్కింటిపిల్లలు టపాకాయలు కాలుస్తున్నారు.  
దీపావళి వస్తూందిగా !

రంగ : దీపావళి - దీపావళి - పిల్ల లెక్కడ ?

ఇల్లాలు : చూస్తూ కూర్చున్నా రక్కడ. చివరికి వాళ్ల కొక్క  
పెట్టన్నా తీసుకరాకుంటే బతకనిచ్చేటట్టుగాలేకు వాళ్లు.

రంగ : దీపావళి కా ! మనకేం దీపావళే !

ఇల్లాలు : ఇంట్లో పప్పుగింజ లేదండి.

రంగ : ఊహ ! (జాబుచించి చదువుకుంటున్నాడు)

గోపి : (వచ్చాడు)

ఇల్లాలు : రేపు మీ తాతగారి తిథి.

గోపి : తిథి... .. ! శర్మ అద్దెకోసం పదిసార్లు వచ్చి పెళ్లా  
డన్నయ్యా.

రంగ : ... ..

గోపి : వడినకు టానిక్కు తేవా లన్నయ్యా.

ఇల్లాలు : (వద్దని పై గ జేసింది)

రంగ : దినం గడవనీవోయ్ టానిక్కులకు పోదాం.

ఇల్లాలు : కట్టలు పూర్తిగా అయిపోయినాయ్. రేపు రేషన్ తెచ్చుకోవాలి.

రంగ : మీ అక్కయ్యవ్రాసిన జాబు చదివ్వినిపించరా మీ వదినకు.

గోపి : (జాబు చదువుతున్నాడు) “నావిషయంగురించి మీరూరే కలవరపడకండి. కట్నాలకని ఋణాలు చేయకండి. నాకర్థ ఎలాగుంటే అలా జరుగుతుంది.” (దుఃఖం పొంది ముఖం కప్పు కున్నాడు)

రంగ : డబ్బు... డబ్బు... డబ్బు... .... (ఇటు పిచ్చిగాతిరిగి) పదండి, పదండి: అందరం ఏకంగా కట్టకట్టకొని చస్తాం. (కూలబడ్డాడు)

రంగ : (అక్కడ నిలవలేక వెళ్ళాడు)

ఇల్లాలు : (రంగనాథాన్ని సమీపించి ఒక్క క్షణం నిలబడి అతన్ని చూస్తూ పొంగివచ్చే దుఃఖా న్నాపుకొని) ఇటుచూడండి.

రంగ : (రెత్తి నీత కన్నీరు చూచి) ఎందుకు కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంటున్నావ్ ?

ఇల్లాలు : (దుఃఖంపొంది చేతుల్తో ముఖం కప్పుకొంది)

రంగ : ఛీ! ఏమిటది? పూర్కో... ఎందుకు చెప్ప ?

ఇల్లాలు : మీ రెండుకు ఆమాట ఎప్పుడూ పూర్కో అంటుంటారు ?

రంగ : ఏమాట?

ఇల్లాలు : ఆ-ఊ- అంటే చస్తాం చస్తా మని !

రంగ : పిచ్చిదానా ! ఏదో ఒకనాడు చావక తప్పతుందా ?

ఇల్లాలు : చాల్లేంసి, వేదాంతం ! అలాగని యదాస్తమానం అదే జపమా ?

రంగ : అలా జపం చేస్తుంటే చావంటే భయం పోతుంది. అదీ గాక మనం ఇప్పుడు బతుకుతున్నామనేగా నవ్వనుకోడం? కేవలం పొరపాటు. చూచావ్ ! ఈ భూమిమీద పడ్డ క్షణం నుంచి చావడం మొదలెడతాం. ప్రతిక్షణానికి కొంత చస్తూంటాం. ఆ చావడం ఆగిపోవడాన్నే మనం సామాన్యంగా చావంటాం. నిజంగా ఆ క్షణాన్నుంచే మనం బ్రతికడం మొదలుపెడతాం. చావనేది....

ఇల్లాలు : అబ్బ ! ఇక చాల్లేద్దురూ చావు జపం.

రంగ : సీతా !

ఇల్లాలు : ఏం ?

రంగ : (కాస్సేపు ఆమె కళ్ళల్లోకి చూస్తాడు.)

ఇల్లాలు : ఏమిటలా చూస్తున్నాను ?

రంగ : (దగ్గరకు తీసుకుని బుగ్గ నిమిరాడు. తలమీదనుంచి చెయ్యలా జార్చామ; ఒక నిట్టూర్పు వదిలి)

ఇల్లాలు : ఏమిటండీ - ఎందుకలా చేతులు వణుకుతున్నాయి. ఏమిటండీ ?



రంగ : (చేతులు చూచుకొని) అవును... నణుకుతున్నాయి. సీతా... మన పెళ్ళిరోజు నీకు జ్ఞాపకముందా ?

ఇల్లాలు : (సిగ్గుకొంచెం కలిగినా) ఇప్పుడు దొరుకండి ఆ విషయం.

రంగ : నీకు జ్ఞాపకముండదు. నువ్వప్పుడు చిన్న పిల్లవి. నేనింకా చదువు తున్నాను. నువ్వారోజు కమ్మగా కట్టాలెరుగని కంఠంతో వీణ మీటుతూ పాడుతున్నావు విన్నాను. నా కదోలా అనిపించింది. పెళ్ళి చేసుకోవాలనే అనిపించింది. నే నప్పుడు కవిత్వం వ్రాసేవాణ్ణి. నేను పాటలు వ్రాస్తూంటే నీవు పాడుతూ వుంటే, యిద్దరం కలిసి ఏదో స్వర్గలోకానికి తేలిపోదా మనిపించింది. నాలుగు సంవత్సరాలన్నా కా లేదు ఆ ఆశలన్నీ పోయినై. నీ కంఠంలో కమ్మదనం పోయింది. నా కవిత్వం నాశనమైంది. బ్రతుకే బండబారి పోయింది.

ఇల్లాలు : ఏమిటండీ ? పూర్వోక్తరూ? చూడండి... నాకు భయంగా వుంది.

రంగ : (దగ్గరగా తీసుకొని) సీతా! అ బంగ్లా, ఆ మూడంతస్తుల మేడ... ఎప్పుడన్నా వెన్నెల్లో చూచావా నువ్వు ?

ఇల్లాలు : ఎందుకు ?

రంగ ; చూచినప్పుడు నీకేమనిపిస్తుంది?

ఇల్లాలు : బాగుందని పిస్తుంది.

రంగ ; అంతేనా ? అలా ఒక్కరోజు - కాదు - ఒక్క ఊణం జీవితంలో వుండగలమా అనిపించదా ?

ఇల్లాలు : బాగుంది; ప్రపంచంలో అందరికీ బంగ్లాలో స్థాయా?  
అందరూ లక్షాధికార్ల వుతారా? పూర్వే ఆశపడితే ఏం  
లాభం?

రంగ : ఆశ కాదు. బంగ్లాలు, లక్షలు అక్కర్లే. హాయిగా  
ఒక్క రోజున్నా ఏ చింతా చేసు, లేకుండా వుండే కాలం  
వస్తుందా, మన బతుకుల్లో... లేదు సీతా... లేదు.

ఇల్లాలు : మీరు పూర్వోకారా?

రంగ : సీతా! (వెరిగా ఆమెను చూస్తూ చెక్కిలికి చేయి ఆనించి  
ఒక్కక్షణం ఏదో లోకంలో వున్నాడు. "తా తా" అని ఎనిమిది గంటలు  
తాణాలో కొట్టారు.)

రంగ : (తేరుకొన్నాడు. బయటనుంచి "హర్" అని కేక)

ఇల్లాలు : ఎవరు?

బయట : అయ్యగా రున్నారా?

ఇల్లాలు : ఏం?

బయట : కలెక్టరు గారు పిల్చుకరమ్మన్నారు. అర్జంటు  
పనుందట.

రంగ : ఆఫీస్!. రాత్రి ఎనిమిదిగంటలకు ఆఫీస్. ఏమిటా?

బయట : గుడ్డల లై సెన్సులు, సిమెంటు పర్మిట్లు అప్లి కేషన్లు  
పట్టుకొని వెంటనే రమ్మన్నారండీ.

రంగ : సరే ఇదుగో వస్తున్నా. కానీ... కానీ! గానుగెద్దుకు  
గంతగట్టు.

ఇల్లాలు : అజేనుటి ?

రంగ : అంటే ఆకోటు అందుకోమని !

ఇల్లాలు : (కోటు తీసిచ్చింది)

రంగ : (కోటు వేసుకుంటూ) ఈ కోటు ఎందుకు తగిలిస్తానో తెలుసా ?

ఇల్లాలు : ఏమో నా కేం తెలుసు ?

రంగ : ఇదిగో - ఈ వర్ష చిగుగులు దాచిపెట్టడానికి. ఇదీ మన బతుకు. ఇదీ మన గొప్ప - గౌరవం. (వెళ్తున్నాడు)

ఇల్లాలు : (ఆపి) మబ్బులేసుకున్నాయి. వర్షం వస్తుండేమో : గొడుగు పట్టుకెళ్ళండి.

రంగ : ఆ గొడుగున్నా ఒకటే లేకున్నా ఒకటే !

జవాన్ : (మళ్ళా వచ్చాడు)

రంగ : ఏమిటా ?

జవాన్ : డయాల్ సేట్ తమకోసం మళ్ళీ పంపినాడండీ. హోల్ సేట్ వ్యాపారం లై సెన్సు కోరుతున్నాడు. మంచి చెడ తెలిసినవాడు. మిమ్మల్ని అన్యాయం చేయడు. మంచిచెయ్యి యిటువంటి విషయాల్లో.

రంగ : సరే పో.

జవాన్ : మీకు తెలియం దేముంది ? పిల్లాజిల్లా గలాఖ్సీ. మడికట్టుకు కూర్చుంటే ఏంలాభం చెప్పండి.



రంగ : సరే ! నీకెంకకు ? నువ్వెళ్ళు.

జవాన్ : (వెళ్ళాడు)

రంగ : పిల్లాజల్లా కలవాణ్ణి. మడికట్టుకు కూర్చుంటే లాభం లేదు.

ఇల్లాలు : ఏమిటండీ !

రంగ : చావాలన్న బ్రతకాలన్న అన్నదే సమస్య ! లంచం తీసుకోవటం పాపం. చావటం అంతకన్నా పాపం. పిల్లా జల్లా కలవాణ్ణి. మడికట్టుకు కూర్చుంటే లాభంలేదు. (లాంతరు కలకుకగిలి వూగుతూంది. చూచి) అవును. మడికట్టుకు కూర్చుంటే లాభంలేదు. (లాంతరు ఆపాడు, వెళ్ళాడు. సీత ఆలాగే చూస్తూ నిలబడ్డది)

గోపి : (వచ్చాడు)

హాయి హాయి యీ సంసారం

అప్పుల కుప్పల సంసారం

హాయి హాయి మన సంసారం

మోటర్ షెడ్యూల్ సంసారం.

ఇల్లాలు : (నవ్వి) మంచిపాటే కట్టావ్. మీ అన్నయ్యలా నువ్వు కవిత్వం చెప్తున్నావే.

గోపి : ఇది కవిత్వంకాదు, యధార్థం. ఇప్పుడే బజార్లోవిన్నాను గ్రామఫోను రికార్డు; ఎవరో సినిమాలో వ్రాశారు.

హాయి హాయి యీ సంసారం  
 సవ్యమధుర సుఖ సంసారం  
 హాయి హాయి మన సంసారం  
 దివ్యమధుర సుఖ సంసారం... అని.

ఇదీ కవిత్వమంటే. ఆ రాసిన కవికి సంసారం అంటే  
 ఏమిటో అంకు పట్టినట్టు లేదు.

ఇల్లాలు : అది సినిమా సంసార మేమోలే.

గోపి : నిజమే! సినిమాల్లో గూడా మన ఏడుపుగొట్టు సంసారా  
 లే చూడాలి డబ్బిచ్చి. ఆ... ఇదిగో ఆస్పత్రి అంతా  
 తెచ్చారు. ఇది చిన్న వాడికి, ఇది పెద్దవాడికి, ఇది  
 నాన్నకి - ఇది సీకు.

ఇల్లాలు : నా కెందుకు ?

గోపి : ఆ కాళ్ళ నొప్పిలూ అవీ తగ్గుతాయట.

ఇల్లాలు : ఆ. తగ్గుతాయి ! ఇంకొకటే తగ్గుటం.

గోపి : చిన్నవాడికట యీ పొట్లం. పెంటనే వేసేయి. నోట్లో  
 వేసి కాసిని నీళ్ళు పోసేమన్నాడు.

ఇల్లాలు : (ఆ పొట్లాం పట్టుకొని వెళ్తుంది. బయట నుంచి గోపి అని కేక)

గోపి : ఆ. (వెళ్ళి చూచి) ఠారా! రా! ఫర్వాలేదు రా!  
 జాగ్రత్త. అక్కడ మురుగు కాలవుండే. మోటార్ పైకిల్లో  
 వచ్చావా?

బయట : కార్లోనే వచ్చా!

గోపి : చిన్నకారా ? పెద్దకారా ?

(ఒక కుర్రవాడు మంచి దుస్తులతో, కాళ్ళకు కళ్ళకు పోళ్ళున్నాయి. క్రాపు నున్నగా దువ్వుకున్నాడు. చేతికి వాచి. మెడలో గొలుసు వ్రేలికి నైసెన వంగరం)

కుర్రా : (వస్తూ) ఆస్టిన్ యెట్ !

గోపి : టెన్నిస్ కెళ్లి వస్తున్నావా ?

కుర్రా : ఆ. నీ రూమెక్కడా... వంటింట్లోకి తెచ్చావ్ ?

గోపి : ఇదే నా రూం.

కుర్రా : వంటిల్లా ?

గోపి : అవునా బ్రదర్. మాకిదే కిచెన్, ఇదే రీడింగురూం, ఇదే బాత్ రూం, ఇదే డ్రాయింగ్ రూం, ఇదిగో ఈ నాల్గు గోడలే ఇల్లంతా.

కుర్రా : ఊ. వస్తారా ! (ఎప్పుడెప్పుడు వెళ్దామో అని)

గోపి : ఆగరా బ్రదర్ ! కాస్త వుండు. అంతకన్నగా వూదా యిక్కడుండటం ?

కుర్రా : గాల్లేదురా !

గోపి : బయట కూడా లేను. ఉక్క బెట్టేస్తూంది. వర్షం వస్తుందేమో; విసుగుతా కూర్చో.

కుర్రా : పొగరా !

గోపి : పొయ్యి ఆర్చేస్తా లే. (పొయ్యిలో నీళ్ళు చల్లాడు.) ఊ. ఎక్కడి కెళ్తున్నావ్



కుర్రా : జిమ్మి యింటికి.

గోపి : అదెవరు ?

కుర్రా : ఏస్ దాన్నర్రా !

గోపి : అయితే ?

కుర్రా : మిస్టర్ శేఖర్ గారు దాన్ను నేర్చుకుంటున్నారా.

గోపి : అదేమిటా! న్యూసే! ఇంగ్లీషు దాన్నేనా ?

కుర్రా : కాక ... ? దాం భరతనాట్యమనుకున్నావా? ఏదో వాసనరా !

గోపి : నీ దగ్గరే!

కుర్రా : నాన్ సెన్స్.

గోపి : నీదగ్గరేరా అంటే; ముఖం కూటికూరా. ఓళ్ళు యీవి నింగ్ యిన్ పారిస్.

కుర్రా : అదికాదురా ఫూల్! ఇక్కడే ఏదో వాసనరా అంటే ...

గోపి : వాసన కాదు, కంపు ! మురుక్కాలవ వుందిలే.

(ఇల్లాలు ఇంట్లోకివచ్చి ఎవరో వుండటంచూచి తిరిగి వెళ్ళింది)

కుర్రా : పెళ్లాం రారా. నీకేమన్నా పనుందా ?

గోపి : నీ కొక్క ఊణం ఇక్కడ నిలవాలంటేనే ఇబ్బావుండే, మేము సంసార మంతా ఇందులో కాపురిమున్నాం; ఇంకా వుంటాంకూడా.

కుర్రా : చస్తే వుండలేన్నీను. అసలు నా లెట్రెస్ ఎంత

నీట్ గా వుండాలో తెలుసా ? కొంచెం వాసనేసిం గంట  
చావబాడేస్తాను నాకర్లని.

గోపి : మీ నాకర్ల ఇళ్ళు ఎలావుంటాయో తెలుసా ?

కుర్రా : అ దెవరి క్కావాలోయ్ !

గోపి : అవునా అవును ! పెద్దవా శ్వేవరో అన్యాయాలు  
అక్రమాలు చేసి ఎందరికడవులో కొట్టి సంపాదించి పెడితే  
నేనూ సెంట్లు పూస్తాను, డాన్సులూ నేడూస్తాను.

కుర్రా : మండిందిరా కడుపు !

గోపి : సరే పూర్కోరా ! నను రెచ్చగొట్టావంటే బూతులు  
మాట్లాడుతా.

కుర్రా : ఏం ? ఎందుకు ? మిమ్మల్నెవరు సంపాదించ  
వద్దన్నారు ?

గోపి : శేఖర్ ! ఇప్పుడు సంపాదిస్తున్నది మీ నాన్న కాదు,  
మీ నాన్న తెలివితేటలూ కాదు ! డబ్బు. డబ్బు డబ్బును  
సంపాదిస్తుంది కాలంలో-అంతే-ఇప్పుడు నవ్వు సుఖపడు  
తున్నది నీ తెలివితేటలవల్లా, అర్హతవల్లా, నీ కష్టంవల్లా  
కాదు. కేవలం డబ్బుగలవాడికి పుట్టినందువల్ల. తెలిసిందా ?  
ఏదీ నాలుగురోజులు నవ్వు లక్షాధికారి కొడుకిని కావను  
కొని బయటపడిరా తెలుస్తుంది; నవ్వేమాత్రం  
బ్రతగ్గలవో ?

కుర్రా : సరే, నే వెళ్తున్నానురా !

గోపి : ఆగు. కోపంవచ్చిందా ? కాస్త నిదానంగా కూర్చోని ఆలోచించు; నీకే తెలుస్తుంది. వున్నదున్నట్లు చెప్పాలంటే నీకన్నా 'తెలివితేటల్లో' నేనేం తీసిపోయాను ? నువ్వెంతా నాలుగుసార్లు దండయాత్రలుకొట్టావు యింటర్లో - నేను పాడుతాను, యాక్ట్ చేశాను, పెయింటింగ్; ఇన్నివుండి లక్ష లేకపోతే లేకపోయే ... నిశ్చింతగా బ్రతికే యోగం లే దెందుచేత ? చెప్పు ! నువ్వు కేవలం లక్షాధికారికి పుట్టినంతమాత్రాన...

కుర్రా : (తనీమని గోపిచెంప మోయించాడు)

గోపి : (ఒక్క ఊణకాలం ఏమిలోచనకు స్తంభించిపోయి) కొట్టివట్టా !

కుర్రా : వచ్చేటట్టుంటే రా. డ్రైవింగ్ నేర్చుస్తా (వెళ్ళాడు - ఇల్లాలు వచ్చింది)

గోపి : (తెంపకాయ వడికి చూచుకొంటున్నాడు)

ఇల్లాలు : ఏం ? చెయ్యి దుడుకా అబ్బానుకి ? ఎవరతను ?

గోపి : నువ్వెంతా చూస్తున్నావా వదినా ?

ఇల్లాలు : ను వేమన్నావని ?

గోపి : నిజంచెప్పాను. ఇకముందు వీళ్ళకు పట్టబోయే గతి చెప్పాను. విశ్రాంతి పెట్టుకొని హాయిగా బతకొచ్చును కొంటున్నాడేమో ! ఇక సాగ వా ఆటలు.

ఇల్లాలు : నీకు సిద్ధిపడుతూందే ?



గోపి : కా దొదినా ! వస్తుంది. ఆకాలం వస్తుంది ! పనిచేసే  
వాడికే తిండి - డబ్బూ - సుఖం వుంటుంది. ఈ సోమరి  
పోతు పెధవలు -

ఇల్లాలు : ఇక చాల్లే....

గోపి : ఈరోజేమిటో అమితంగా వాగుతున్నాను

ఇల్లాలు : ఇదిగో ఈలా దెబ్బలు తినడానికే !

(బయటనుంచి "రంగనాథంగార"ని కేక)

గోపి : ఎవరు ?

బయట : నేనేనండి... శర్మను.

గోపి : శర్మ - కర్మ !

ఇల్లాలు : కాస్త నోరు తగ్గించుకో బాబూ ! ఆయన లేరండి.

శర్మ : ఏమమ్మా ! ఆవైపు వసారా ఖాళీచేయాలని నాలుగు  
రోజులైంది చెప్పి. ఇంకా మీ రలాగే వున్నారు. పాపం  
వాళ్లు తొందరపడుతున్నారు. ఆయనోస్తే కాస్త చెప్పండి.

గోపి : ఏవైపు వసారా ఒదినా ?

ఇల్లాలు : ఏమో - నాకేం తెలుసు ?

గోపి : ఏమండి శర్మగారూ? ఇలా రోజులికి రండి.

శర్మ : (వచ్చాడు)

గోపి : ఏవైపు వసారాండి ?

శర్మ : అడుగో. ఆ ముసలాయన పడుకోబెట్టి వున్నారే  
అది.

గోపి : అదెందుకు ఖాళీచెయ్యాలి ?

శర్మ : ఎందుకంటే వేరే యింకొకరు వస్తున్నారు అందులో కాపురానికి.

గోపి : వసారాలోనే !

శర్మ : అ ద్వారక్క ఎందరు చస్తున్నారు ?

గోపి : అదేమిటండీ ? ఇచ్చే వాళ్ళకన్నా వుండక్కర్లే ఇంగితం ?

శర్మ : తీసుకొనేవాళ్ళున్నప్పుడు యిచ్చేవాళ్ళ కే మొచ్చిందయ్యా ?

గోపి : అలాగని వసారాలో కాపురాలు పెడతారా ?

శర్మ : మేం పెరుతున్నామా? “తలదాచుకోటానికి కాసంత నీడలేదండీ, ఏదో కొంచెం చోటివ్వండ”ని కాళ్ళావేళ్ళా పడితే ఇంకేం చేస్తాం ?

గోపి : అయ్యోపాపం! ఎంత కనికరమండీ మీ గుప్తాగారికి ? వాళ్ళను దయతలచి ఆ వసారా యిస్తున్నారన్నమాట. అంతేగాని డబ్బు చేదుకోటానిక్కాదు.

శర్మ : ఇదిగో అబ్బాయి, యీ వాదన అంతా ఎందుకు నీకూ నాకూ ? ఇచ్చేవా డాయన, వుండేవాళ్ళు వాళ్ళు, మధ్య మనకెందుకు ?

ఇల్లాలు : దానికి అద్దె ఎంతర్దీ ?

శర్మ : ఏ పాతికరూపాయలో వుంటాయి.

ఇల్లాలు : పాతికరూపాయలే ! ?

గోపి : మరే మనుకొన్నా వ్వొదినా ? పట్నంలో ప్రతిఅంగుళం రూపాయ కడుతున్నారు. డబ్బు కక్కుర్తికి ఎంతపనన్నా చేస్తున్నారు; సిగ్గుబిడియం లేకుండా !

శర్మ : అబ్బాయ్ ! ఎందుకొచ్చింది చెప్పు ఆ నోటిదుడుకు ?

గోపి : సరేలేవయ్యా ! మహా మాటాడొచ్చావ్ ! ఎక్కడి న్యాయం యిది. ఈ యింటి వసారా వుంటే వసారావేరు, యిల్లు వేరవుతుందటయ్యా ? ఇల్లొకరి కిచ్చి వసారా వేరొకరి కిస్తామా ? ఇదేనా న్యాయం ? అదేమంటే నోటి దుడు కంటావ్ ?

శర్మ : ఇదిగో అబ్బాయ్ ! నువ్వు కుర్రాడివి. నీతో నాకు మాటలేంటిగానీ, మీకు యిష్టముంటే వుండండి, లేకుంటే యీ ఊణం ఖాళీచెయ్యండి లక్షాయాభైమంది వున్నారూ, టెడిగా, కళ్ళకద్దకొని కాపురం రావడానికి. తెలిసిందా ?

గోపి : అయితే వసారా వేరే అంటారు !

శర్మ : అవును.

గోపి : శర్మగారూ ! ఇది మీరు మనస్ఫూర్తిగా అంటున్నారా, లేక గుప్తాగారి గుప్తస్థాగా మాట్లాడుతున్నారా ?

శర్మ : ఇదిగో ... అది వేరేవిషయం. నా అభిప్రాయాలు వెయ్యంటాయి. ఒకళ్ల దగ్గర నొకరీ అన్నతరువాత వాళ్ళు చెప్పింది చేయాలి...



ఇల్లాలు : అలాగని యంత అన్యాయమటండీ.

శర్మ : ఏంజేస్తాం . చెప్పమూ... అలావుంది ఇళ్ళకరువు.  
నేనొక్క మాటదుగుతా - మీరంతా గవర్నమెంటు  
వుద్యోగులుకదా ? గవర్నమెంటు హాయిగా యిళ్ళుకట్టి  
మీకివ్యకూడదూ ?

గోపి : ఇవ్వకేం ? ఇస్తున్నారు. పెద్ద ఉద్యోగస్తు లందరికీ  
బంగళా లిస్తున్నారు.

శర్మ : వాళ్ళకెందుకు ?

గోపి : ఎందుకంటే అధికజీతాలు పుచ్చుకొంటున్నారుగనుక.  
ఇంగ్లీషువాళ్లే ఏర్పాటుచేసి వెళ్ళారండీ యీ విధానం. ఎవ  
డికి వేలవేల జీతాలో వాడికే అన్ని అలవెన్సులు, అన్ని  
సౌకర్యాలు...

శర్మ : ఇంగ్లీషువాళ్ళు చేసిపోతే మనవాళ్ళు వచ్చారుగా  
మార్చరాదూ ?

గోపి : మనవాళ్ళు!!

శర్మ : మరింక డబ్బు సంపాదించడమే పనిగా పెట్టుకొన్న  
నాటుకోటు శ్లెట్టియార్ల నంటే ఏంలాభం చెప్పు. ఊరి-  
సరే నాకెందు కీగొడవ ? పున్నప్పదిచెప్తే పురివేసేకాలం  
యిది. ఏం ? మీరు వెంటనే ఖాళీచేయాలి.

గోపి : శర్మగారూ ! ఒకటేమాట చెప్పమన్నారా ?

శర్మ : ఇక మాటేంలాభం లేదు. ఖాళీచేయాలింటే. గుప్తగారు  
వాళ్ళదగ్గర అడ్వాన్సుకూడా పుచ్చుకున్నారు.

గోపి : మీరు బోక రేజీ పుచ్చుకోలేమా?

శర్మ : అది మీకెందుకు?

గోపి : ఇందులో దాపరికం ఏముందిలేండి, శర్మగారూ! సిగ్గు  
పడక్కర్లేదు. బాగా పబ్లిగ్గా జరుగుతున్న వ్యాపారమేగా?  
కనీసం ఒక్కనెల అద్దెన్నా మీ జేబులోపడండే మీ రింత  
గట్టిగా మాట్లాడతారా అసలు.

శర్మ : అవును! తీసుకున్నా! మీకెందుకూ? వెంటనే ఖాళీ  
చేయండి.

గోపి : వీల్లేదండీ.

శర్మ : ఏమిటి?

గోపి : ఖాళీచేయటానికి వీల్లేదు.

శర్మ : నువ్వు కుర్రాడివి, నీకెందు కిదంతా? మీ అన్నయ్యతో  
చెప్పు.

గోపి : చెప్పేదేమీ లేదు. ఖాళీచెయ్యటానికి వీల్లేదు; అంతే.

శర్మ : అంతేనా?

గోపి : అంతే; ఎవరితో చెప్పకుంటారో చెప్పుకోండి.

శర్మ : గుప్తాగారితో పేచీలుపడటం అంత మంచిది కాదు.

గోపి : ఏంఫర్వాలేదు. ఆయన్ను రమ్మనండి. మాట్లాడుతాం.

శర్మ : ఈ దొరగారితో మాట్లాడాని కాయన వస్తాకయ్యా !

గోపి : ఊ... ఆ దొరగారుచే పే మేం ఖాళీచేస్తామయ్యా !

శర్మ : ఏమిటి నీ దౌర్జన్యం ఆయ నింట్లో వుండి ?

గోపి : ఆ-ఆయనిల్లు. అద్దె యిస్తున్నాం. ధర్మంగా కాదు.

శర్మ : శ్రుతిమించిందే !

గోపి : మీ డబ్బుకక్కుర్తి మించలా ?

ఇల్లాలు : గోపీ ఎందుకు మనకంత మాటలు ? పూర్వోక్త  
రాదూ !

గోపి : ఏం ఫర్వాలా ! ఏంటాయన తల తీసేసి ?

శర్మ : ఊ-సరే, చూస్తారుగా ? (వెళ్ళాడు)

ఇల్లాలు : ఏమిటి గోపీ ! తగువులు కొనితెచ్చుకుంటున్నావ్ ?

గోపి : ఈవెధవా మనలాంటివాడే. వాడి మోచేతినిళ్ళ  
కాశపడి వాడి కిదంతా వీడే నేర్పిస్తాడు.

(వాకిట్లో బిచ్చగాడు)

మేడల్లో కులికినా,

గుడికెల్లో కుమలినా,

కట్టెల్లో ఒకలాగె కాలిపోవాలి !

బూదిలో ఒకటిగా కలిసిపోవాలి.

ఉన్న నాలుగునాళ్ళు పుబ్బిపోబోకురా !

కన్ను తెలియనిరీతి గర్వపడబోకురా !



గోపి : ఇదీ వేదాంతం ! ఆ కోటిశ్వరుడి చెవుల్లో ఇల్లు  
కట్టుకొని చెప్పరాబాబూ; మాకెందు కీ వేదాంతం.

బిచ్చ : బాబూ ! ఆకలి ! మాడిపోతుండా !

గోపి : ఆహారశాఖా మంత్రి నడుగు.

బిచ్చ : బాబూ ! మారాజులు.

గోపి : ఏడ్చినట్టుంది. నీ కళ్ళకు మేం మారాజుల్లా అగుపిస్తు  
నానం. వెళ్ళు, వెళ్ళు.

బిచ్చ : బాబూ కాఫీ అన్నా తాగుతా - అలా యివ్వండి  
బాబూ !

ఇల్లాలు : అయ్యో విడ్డూరమా ! చూచావా; వాడు బిచ్చం  
అడగడం ? కాఫీ తాగడానికి అలా కావాలట !

గోపి : ఏం ?

ఇల్లాలు : ఇంకానయం, తాగటానికని అడగలా వాడి ధర్మం!  
ఒకపైపు కడుపు కాలుతుంటే యీకుంకలకి కాఫీ కావాలి ?  
అందు కడుక్కు తినడమా ? బాగుంది !

గోపి : ఏం వదినా ! వాడు కాఫీతాగరాదేం ?

ఇల్లాలు : వాడి బతుక్కి కాఫీయే తక్కువైందేం? మహామహా  
మనమే ఒకవూట తాగితే తాగుతాం, లేకుంటే లేదు !  
అయినా బిచ్చమడగడంలో ఆ దర్జా యేంటి ?

గోపి : ఓహో అదా ? మనం మాత్రం మన తాహముకు  
మించిన బ్రతుకు బ్రతకొచ్చు. అందుకోసం అడుక్కు తిన

లేక అప్పులు చెయ్యొచ్చు. ఏ మహారాజునో చూచి వాడి  
లా బ్రతకాలని వుబలాటపడి, లేనిపోని డాంబికాలు,  
దర్జాలు, నటించొచ్చు, అలవాట్లు చేసుకోవచ్చు! వాడు  
మాత్రం కాఫీ తాగరాడేం?

ఇల్లాలు : వుంటే ఎవరు తాగొద్దన్నారు ?

గోపి : మనముండే చేస్తున్నామా యీ పనులన్నీ ? మనం  
వుండేనా ఒకడు సంపాదిస్తుంటే ఇందరు కూర్చొని తిన  
డం? మనకు జరుగు బాటుండేనా మనం కాఫీలు తాగడం,  
చదవటం, సినిమాల కళ్ళటం ? మనకన్నా వాడు చాలా  
నయం. యథార్థం చెప్పాడు కాఫీ తాగాలని వుందని.  
మనం వట్టి మోసం చేస్తాం ఫ్రెస్టేజి అనే బురఖాతో.

ఇల్లాలు : సరేలే నాయనా! నీతో ఎవరు వాదిస్తాను. అన్నిటికీ  
ఎడ్డే మంగటే తెడ్డే మంటావ్.

(బయటనుంచీ అమ్మా - అమ్మా - అని అరుపు)

గోపి : అదెవరు ?

ఇల్లాలు : పాల మనిషిలా వుంది.

గోపి : ఏడ్చినట్టుంది. ఇప్పుడా పాలు తీసుకురావడం ?

ఇల్లాలు : డబ్బుకోసం వచ్చినట్టుంది.

పాల : అమ్మా : ఎన్నా అమ్మా !

ఇల్లాలు : వారింట్లో లేరు. కేపు...

పాల : అదే మమ్మా ! ఎన్నిరోజులుగాదా చెప్తా రీ మాదిరి?  
మీకుదా నాయమా చెప్పండి! ఒకమాసం, రెండుమాసం!  
మొదలు తేదీ కూడా పూడ్చింది.

ఇల్లాలు : సరేనమ్మా ! ఏం చేస్తాం ? రేపు తప్పకుండా...

పాల : ఏం రేపమ్మా ! ఆయ నెప్పుడుదా యింతో వుంటురు?

ఇల్లాలు : నీకెందుకు ? రేపు నవ్వువచ్చేటప్పటికి తీసి వుంచు  
తాగా.

పాల : ఏమి రేపో ! రేపు, రేపని నెలలుదా గడిచి పోయింది.

మామా బిడ్డలు పాపలు వుంటురు. అద్దామీరు గమనం  
వుంచుకోవాలె. మారాజులు ! మీరుదా యిట్టచేస్తే ఎట్టా ?

గోపి : ఏడ్చినట్టుంది ! నీకూ మేం మారాజులమే !

బిచ్చ : బాబూ ! మా రాజులు.

గోపి : మల్లా చూడు, మారాజులు !

పాల : పేదవాళ్ళం. మమ్మల్నిట్టా తిప్పేతేదా మీకేం మంచి  
గాదు.

బిచ్చ : బాబూ ! పేదోణ్ణి.

గోపి : వెళ్ళు వెళ్ళు ? నీక్కాదు చెప్పటం ?

బిచ్చ : బాబూ ! కలిగినోళ్ళు.

గోపి : అఘోరించినట్టుంది. వెళ్ళు. వెళ్ళవేం ! యంతా  
చూస్తూ నిలబడతావు. నీక్కా-దూ చెప్పటం ! మతిలా?



బిచ్చ : ఓయయ్యో ! చెయ్యకన్నా నోరే పెద్దదిగావుంది నాతండ్రి.

పాల : ఇదిగోనమ్మా ! ఇన్నాళ్ళుగాదా చూస్తీవి. రేపివ్వకుంటే మర్యాదవుండదు. అఱఱ (వెళ్ళింది)

గోపి : (ఒక్క క్షణం ఆలోచించి) ఏమమ్మా ! పాలమనిషీ—

ఇల్లాలు : ఎందుకు దానితోకూడా తగూ పెట్టుకుంటావా ?

గోపి : కాదు. నిజంచెప్తాను.

ఇల్లాలు : ఏమని ?

గోపి : రానీ - చెప్తాగా !

పాల : ఎమండీ—?

గోపి , ఇదిగో ! నేను నిజంచెప్తావిను. నీకు కష్టంగావున్నా సరే. రేపుగీపు అంతా వట్టిది. నీకిప్పట్లో డబ్బురాదు.

ఇల్లాలు : (ఇదేమిటని బిత్తరపోయింది)

పాల : అదెన్నాంగో - మొదలైదీకూడా పోయింది. ఇంకా కాదంటే !

గోపి : మొదలైదీ మొదలైదీనేఅయిపోయింది. వున్నవిషయం చెప్తున్నా. నువ్వు నాలుక వీక్కున్నా, గొంతు చించుకున్నా లాభంలేదు.

పాల : ఇదేనయ్యా మర్యాదే ? పాలుతాగినప్పుడులే ఆ బుద్ధి. ఏన్నాంగో - చదువుకున్న వాళ్ళు ! పెద్దవాళ్ళు !

గోపి : నువ్వు లక్షణిట్టు ! చదువుకున్నందువల్లే మా కీ అగ  
చాట్లు. లే కుంటే నీలా మేమూ నాలుగు బర్రెలు పెట్టు  
కొని పాలమ్ముకోమూ ?

పాల : బలే బాగాదా మాట్లాడుతావ్ ! ఆయనాఫీసు ఎక్కడో  
చెప్పయ్యా, పోయి తగులుకుంటాం.

గోపి : నువ్వు సత్యాగ్రహం చేసినా లేనిదాన్నికేంచేస్తాడు ?

పాల : అయితే - నా మాలానా ?

గోపి : కాదు. చచ్చేలోగా యిస్తాం; తప్పకుండా !

పాల : నిండాబాగావుంది. ఇదేన్నా మర్యాదెయ్యా ! బిడ్డలకు  
దా పాలు కోరుతారు, వాపం, అనిపోస్తేమి. ఇట్టా యెగే  
స్తారనుకుంటే సుక్కపోస్తుమా ! మళ్ళీ అంతా సదువు  
కున్న వాళ్ళుదా ! కాపీలుతాగుతురు, కాపీలు (అంటూవెళ్ళింది)

ఇల్లాలు : ఏమిటి బాబూ ! ఏమిటీపని ?

గోపి : ఏం చేశానోదినా ? సత్యం చెప్పాను.

ఇల్లాలు : ఏం సత్యమో సత్యం ! మరీ యింత తొందరైతే  
ఎలా చెప్పి ? పెద్దవాన్ని నే నున్నానే. నే నా మాత్రం  
చెప్పలేకేనా పూర్కుంది. చెప్పు. ముందూ వెనకలేమన్నా  
అలోచించావా గోపీ ?

గోపి : మరేం చేయమన్నావ్వాదినా ! ఎన్నిరోజులని దాన్ని  
లా దగా చేస్తుంటాం ? ఎన్నిరోజులని దానిచేత అమాట  
లనిపించుకుంటాం ?

ఇల్లాలు : అలాగని . పిల్లల్ని ... పసికందుల్ని, పస్తుకెట్టి చంపు  
తానంటావా ?

గోపి : వదినా ?

ఇల్లాలు : రేపు వాడు పాలుతీసుకురాడు. పిల్లలగతి ఏంకా  
వాలో ఆలోచించావా ? ఆ పసికూనకు పా లేం చేయాలి?  
అసలే రోగిషులు ! పాలుకూడా లేకుంటే వాళ్ళేకావాలి?  
నువ్వు సరేలే సరే. నోరులేని పిల్లల్ని సత్యం సత్యమని  
పస్తులు మాడ్చి చంపుతానంటావా ?

గోపి : వదినా ! బుద్ధి గడ్డితిండి !

ఇల్లాలు : కాదు. నీకు పిచ్చెత్తూంది !

గోపి : (ఏడుస్తూ) వదినా !

ఇల్లాలు : ఎందుకు నాయనా ఏడుస్తావు ? పూర్కో.

గోపి : (పరుపులో ముఖం దాచుకొని) చచ్చిపోతే -

ఇల్లాలు : సరేలే. చచ్చిపోతే! చచ్చిపోతే! మంచిపాట...ది,  
అన్నాతమ్ములకు! ✓

గోపి : రేపు పిల్లలకు పాలులేదు. నీకు మందు తీసిచ్చే గతి  
లేదు. ఒక్కపూట మంచి తిండిలేకు. అప్పులూ - రోగా  
లూ - చచ్చిపోతే - (బయట పురుములు, మెరుపులు)

ఇల్లాలు : పూర్కోపూ ? నువ్వలా ఏడుస్తుంటే నాకు మతి  
పోతుంది.



గోపి : చచ్చేగోపుగానన్నా తీరుస్తామా యీ అప్పులు?  
ఒక్కరోజున్నా హాయిగా నిద్రపోతామా? లేదోదినా;  
లేదు. మనబ్రతుకు లింతే...

ఇల్లాలు : ఏదిస్తే తీరుతుందా?

గోపి : చస్తే తీరుతుంది.

ఇల్లాలు : (వల్లు జలదరించి) వర్షం వస్తోంది.

గోపి : పాపాయి - చూడోదినా. పాపం ఒంటరిగా పడు  
కున్నాడు; భయ పడతా డీ వురుములకి-వెళ్ళి తీసుకుగా-  
నే...నాన్నను తీసుకొస్తా. (ఇద్దరూ వెళ్ళారు)

(గాలి, వర్షం జల్లు, యింట్లోకి కొద్దాంది; ఒక్కక్షణం)

గోపి : (వచ్చాడు) నాన్నకు జల్లుకొట్టడం లేదులే, వర్షం వెలవనీ  
పిల్లల్ని తీసుకొస్తువుగాని.

గోపి : (పైకిచూచి) ఈ కొంపకు కారడం కూడా!

ఇల్లాలు : (ఒకపాత్ర) తీసుకొచ్చి కురుస్తున్న చోట పెట్టింది)

గోపి : ఆ తలుపులు వేసే నోదినా; జల్లు కొద్దాంది.

ఇల్లాలు : (తలుపులు వేసింది.)

గోపి : రాత్రికి మనచావు కుక్కలచావు ఆ కసాయివాడి కేం?  
వసారా కూడా ఖాళీ చేయమంటాడు. (కూలబడి కప్పుకేసి  
చూస్తూన్నాడు. తలుపు చప్పుడు. నీత తలుపు తీసింది. రంగనాథం తడిసి  
ప్రవేశించాడు)

ఇల్లాలు : అబ్బ! ముద్దగా తడిసి పోయానే - వర్షం వెలిసేంత  
వరకూ కాస్త ఆగి రాగామా? (టవలిచ్చి) తుడుచుకోండి.  
(పంచ వెతుకుతూంది. రంగనాథం గోడకు నిలబడ్డాడు. గోపీ లేచాడు.  
రంగనాథం రెండడుగులు వేశాడు. అడుగులు తడబడ్డాయి. గోపి గమ  
నించాడు.)

గోపి : ఏమిటన్నయ్యా? ఏంటి అలాగున్నావ్?

ఇల్లాలు : జ్వరం వచ్చిందా?

గోపి : ఏ మాన్నయ్యా - పలకవేం! ఏమిటది?

రంగ : ఏమీలేదు. పూర్కో.

ఇల్లాలు : వేరేబట్టలు వేసుకోండి. పూర్తిగా తడిసిపోయారు.

రంగ : నేను తడిస్తే మీకేం? కోటులోపలిజేబు చూచుకొని) అవి  
తడిసిపోలేదు. భద్రంగానే ఉన్నాయి. భద్రంగానే  
తెచ్చాను.

గోపి : ఏమిటవి?

రంగ : (తడబడుతూ ద్వారంకేసి వెళ్ళి) రా! తీసుకురా! లోపలికి  
తీసుకురా! అవి తడవలేదుగా?

(ఒక కుర్రాడు బట్టలమూట తెచ్చి లోపలపెట్టి వెళ్ళాడు)

గోపి : ఎవరి కివన్నీ?

రంగ : మీకే!

గోపి : కొన్నావా?

రంగ : ....

గోపి : వదినా ! నీకు కావలసినన్ని చీరలు, పిల్లలకు చొక్కా-  
గుడ్డలుకూడా.

ఇల్లాలు : (సంతోషంగా వాటిని చూస్తూ) చాలాకొన్నారే-అందుకే  
యీరోజు వర్షం దంచేస్తూంది!

గోపి : అప్పుచేసి పప్పుభోజనం కాదుకదన్నయ్యా !

రంగ : హు-అప్పు... అప్పుకాదు. అంతకన్నా ఘోరం -  
అయిపోయింది - అదికాస్తా అయిపోయింది. ఇక నేనూ  
అందరిలాగే తలవంచుకొని నడవాల్సిందే ! ఇక నేనూ  
ఆ శెట్టియార్లకు సలాములు కొట్టాల్సిందే. ఇక నేనూ  
న్యాయాన్ని పెట్టిలోపెట్టి తాళం వెయ్యాలిందే - ఇక  
నేనూ పైసాపాటకు ఆడాల్సిందే. అయిపోయింది. (కుంగి  
పోయాడు)

ఇల్లాలు : ఏమిటండీ అది ?

గోపి : అన్నయ్యా ! అన్నయ్యా !!

రంగ : కడుపుమాడి చస్తున్నా నైతికబలంతో గొమ్ములు  
విరుచుకొని బ్రతికాను. ఇక బ్రతకలేను; చావాలేను.  
కాదు - బ్రతికీ చచ్చినట్టే !

గోపి : అన్నయ్యా ! ఏంజరిగింది ?

రంగ : గడ్డితిన్నానోయ్. గడ్డి ! ఇదిగో. (జేబులో డబ్బు వాళ్ళ  
మీద విసరి, సంతోషించండి. హాయిగా వుండండి. పెళ్లి భు-  
జేసుకుంటారో, కట్నాలిస్తారో - చదువుకుంటారో - ఏం



చేస్తారో చేయండి. నా నీతిని అమ్ముకున్నా నేను గడించ  
గలిగిందింటే. తీసుకోండి. లంచం! నీతిని అమ్మి తెచ్చిన  
బిచ్చం!!

గోపి : అన్నయ్యా (కాశ్చమీద వారి) అన్నయ్యా! పన్నులుం  
టాం - చస్తాం-చిరిగిన పేలికలతో బతుకుతాం-నువ్వు...  
ను వ్యవసాయం చేశావన్నయ్యా? మాకు సంతోషమని  
చేశావా? నీ అంతరాత్మను చంపితే మా కానంద మనుకు  
న్నావా? అన్నయ్యా!

రంగ : ఇది మీ తప్పుకాదు...నా తప్పుకాదు. పూర్వోక్త!  
అయిపోయింది ఒక్కవిషయమిందువు రక్తంలో ప్రవేశించింది.  
ఇక ఏడ్చి ఏంలాభం?...పూర్వోక్త!

గోపి : వ ద్దన్నయ్యా! ఈ సొమ్ము మన కొద్దు. ఇచ్చేస్తా.  
నే వెళ్ళి తిప్పిచ్చేస్తా. చెప్పన్నయ్యా! (గుడ్డలమూట తీసు  
కున్నాడు.)

రంగ : గోపి...ఆగు.

గోపి : ఎవరినో చెప్పన్నయ్యా - నామీద ఒట్టు! చెప్పు! ఈ  
బట్ట లెవరివి?

రంగ : దయాల్ నేట్వి?

గోపి : ఈ డబ్బు?

రంగ : అదింక తిప్పివ్వలేం. మన చెయ్యి మించిపోయింది.

గోపి : ఏం?

రంగ : అదొచ్చినదారి మాన కగమ్యగోచరం.

గోపి : ఓ. అయితే - అయితే - (నోట్లు శుద్ధలమూట తీసుకొని పోతున్నాడు.)

రంగ : గోపీ! గోపీ!!

(తలుపు తెరిచేప్పటికి జల్లు జివ్వమని కొట్టింది. అగాడు. పక్కతి అ కుటుంబ నైతిక పఠనానికి సాయపడింది.)

## 2 వ రంగం

మరుసటి రోజు

(అంతా మునుపటి రంగమే)

[స్త్రీల ఎడో ఇంటిపని చూచు కొంటూంది. గోపి రెండు బరులైన సంచులు తెచ్చి, కిందపెట్టి, మంచం వార్చి కూర్చోని]

గోపి : వదినా!

యల్లాలు : అవన్నీ ఏమిటి?

గోపి : చెప్తాగా! అదిసరేగాని వదినా! నువ్వేదో 'ఫస్టుఫారం' దాకా చదివావు కదూ!

యల్లాలు : సగే; నాచదువు చట్టుబండ లైందిలే!

గోపి : అందుకాదు, భూమి దేనిచుట్టూ తిరుగుతూంది? చెప్పుచూద్దాం.

ఇల్లాలు : భూమి నూర్చుని చుట్టూ తిరుగుతూం దంటారు.

గోపి : వట్టి అబద్ధం. పచ్చి అబద్ధం వొదనా !

ఇల్లాలు ; అదేమో నాయనా ! నాకేం తెలుసు? ఎవరు చూచొచ్చారు; నిజం ?

గోపి : నేను చూచాను. భూమి అంటే ఈ ప్రపంచం, నూర్చుడి చుట్టూ తిరగటంలేదు.

ఇల్లాలు : మరిదేని చుట్టూ తిరుగుతోంది ?

గోపి : పై సాచుట్టూ తిరుగుతూంది. తెలిసిందా ? కనుక ఆ పై సా మనచేతుల్లో వుంటే ఈ భూమి, అంటే యీ ప్రపంచం, అంటే యీ ప్రపంచంలో వున్న మనుష్యులూ, మృగాలు, వస్తువులూ, అన్నీ మనచుట్టూ తిరుగుతాయి. ఇదీ సిసలైన కల్పితేని సత్యం.

ఇల్లాలు : చాలా కష్టపడే కనిపెట్టావు సత్యాన్ని.

గోపి : కనిపెట్టడం వేరు. వుపయోగించడం వేరు. ఈ రోజు నుంచీ నేను యీ పరమ సత్యాన్ని అమల్లో పెట్టి ఆచరించ బోతున్నా.

ఇల్లాలు . మంచిదే.

గోపి : మంచిదే అంటే లాభంలేదు. అందుకు నీసహాయం చాలా అవసరం.

ఇల్లాలు : బాగుంది. నన్నేం చెయ్యామన్నావ్ ?

గోపి : నీవు ఇల్లు కదలక్కర్లేదు. వేశానుగా పెద్ద ప్లాను.



ఇల్లాలు : ఏమిటో చెప్పరామా!

గోపి : ఇది తరువాత చెప్పాలే. ముందు ఈ మినప్పప్పు నుంచి దేవతా చూడు.

ఇల్లాలు : ఇంత మినప్పప్పు ఏంచేసుకోను? పప్పులేదంటే ఎవరైనా ఇంత మినప్పప్పు తెచ్చివేస్తారా గోపి?

గోపి : అదంతా యెందుకు? బాగుందా? మంచిపప్పేనా? చెప్పు.

ఇల్లాలు : పప్పు మంచిదే! అయితే మాత్రం?

గోపి : సరే! తీసివ్రంచు.

ఇల్లాలు : బాగుంది. ఆ సంచిలో ఏంటి?

గోపి : శౌందరపడితే ఎలా? ... ఇదిగో చూడు. (అని సంచి కుప్పించగా పండ్లపాడి పొట్టాలూ చిల్లరపామాన్లు ఉన్నాయి.)

ఇల్లాలు : ఆ పొట్టాలేంటి?

గోపి : పళ్ల పాడి పొట్టాలు.

ఇల్లాలు : అయ్యో రామా! ఇదేమిటి గోపి? నీకేమన్నా పిచ్చిపట్టుతుందా? ఆకబ్బుతీసుకెళ్ళి యీ పళ్లపాడి పొట్టాలు మినప్పప్పు పట్టుకొచ్చావే - ఏంచేసుకోను? డబ్బిలా తగలేస్తే ఎలాచెప్పు. ఏమిటి పని? మీ అన్నయ్య ఆకబ్బు ఒక్క పైసా తీసుకురావడానికెంత బాధపడుతున్నారో నువ్వు చూస్తూనేవున్నావుగా! మీ అన్నయ్య చూస్తే...

గోపి : కోప్పడతాడు, తండాడు! అంతేనా?

ఎన్. జి. ఓ.

ఇల్లాలు : అయినా యిదేం పని చెప్పు; కాలేజీ జీతమన్నా కట్టకుండా?

గోపి : అంతకన్నా మంచిపనే చేశానోదినా.

ఇల్లాలు : ఏమిటో నీ విపరీతపు చేష్టలూ నీవూనూ. మీ అన్నయ్యచూ స్త్రీ నిన్నూ నన్నూ బతకనివ్వరు బాబూ. వెళ్ళు. నా మాట విను. అవి అన్నీ తిప్పిచ్చేసిరా. ఎందు కనవసరంగా ఆయనచేత మాట లనిపించుకుంటావ్. ఆయనకు వాళ్ళు తెలియని కోపంవస్తుంది. వెళ్ళుబాబూ! వెళ్ళు.

గోపి : ఎందు కొదినా అలా గాభరాపడతావ్? నువ్వేమీ భయపడకు. నే నున్నానుగా అన్నయ్యకు అంతా నచ్చ జెవుతా.

ఇల్లాలు : నచ్చచెప్పటం మాట దేవు డెరుగు. కాని, చచ్చేట్టు దెబ్బలు తింటావు. (దైట కారు హాకన్ శబ్దం, "గోప్సీ" అని కేక.)

గోపి : ఆఁ - వస్తున్నారా !

ఇల్లాలు : ఎవరది ?

గోపి : రాత్రి నన్ను కొట్టాడే ఆ కుర్రాడు.

ఇల్లాలు : మళ్ళీ ఏముఖంపెట్టుకొచ్చా డిక్కడికి !

గోపి : రాత్రి తాగివున్నాడేమేమోదినా ?

ఇల్లాలు : తాగాడూ ! అంత చిన్న కుర్రాడే ?

గోపి : తాగుడుకు చిన్నా పెద్దావుండేంటి ?

ఇల్లాలు : తాగుడు లీసేశారన్నారుగా !

గోపి : పబ్లిగా. బ్లాక్ మార్కెట్టులో బాగా దొరుకుతూంది.

ఇల్లాలు : దానికి బ్లాక్ మార్కెట్టే !

గోపి : ఈ రోజుల్లో మంగలి మాపుల్లో కూడా బ్లాక్ మార్కెట్టుంది.

ఇల్లాలు : అయినా ఆ తాగుబోతుతో నీకేం చెప్పి.

గోపి : తాగితే ఏం వదినా ? తప్పా ?

ఇల్లాలు : బాగుంది. మీ అన్నయ్యతో అను; యీ మాట.

గోపి : పిచ్చి వదినా! వాడికి డబ్బుంది. తాగుతాడు. మనదేం పోయింది ? మతిలేక తాగుడు తీసేశారు గానీ - నన్నే తే ప్రతి లక్షాధికారికీ కొంతకొటా వర్పరచి తప్పక తాగాలని రూల్ పెట్టే వాణ్ణి.

ఇల్లాలు : చాలా మంచిపనే. నీవు తాగవుగదా ?

గోపి : అదికా దొదినా ! వాళ్లు గనుక తాగకపోతే ఆ డబ్బు ఖర్చయ్యే దెట్లా ? అలా లక్షలు లక్షలు యినప్పైట్టుల్లో మూలుగు తుంటాయి; యింకోళ్ల కంటబడకుండా. అసలే డబ్బు గలాళ్ళని బాగా తాగించాలి. అప్పటి కన్నా వాళ్ల డబ్బు నలుగురిచేతుల్లో కొస్తుందేమో. (మరల కారు హోంస్) ఆఁ. వస్తున్నానురా. ఇదిగో వదినా నే నిప్పుడే వస్తాగాని ఆ పప్పంతా అప్పడాలు చేసిపెట్టు.

ఇల్లాలు : అప్పడాలా ?

గోపి : ఆఁ.



ఇల్లాలు : ఎందుకూ ?

గోపి : కావాలి. లేవు సాయంత్రానికల్లా కనీసం రెండువేల అప్పదాలు కావాలి.

ఇల్లాలు : రెండువేల అప్పదాలే.

గోపి : అవును. వుండిగా ప్లాను. చెప్పా. (అంటూ వెళ్ళాడు)

ఇల్లాలు (అలా ముక్కుమీద వేలువేసుకొని ఒక క్షణం ఆలోచించి, తరువాత పండ్లపాకీపాట్లాలు సంచిలో వేస్తుండగా రంగనాథం చరణరా పచ్చి కోటుతీసి దుగచంమీద విసిరివేసి)

రంగ : ఏమిటవి ?

ఇల్లాలు : (జంకుతూ) ఏమీలేదు.

రంగ : ఏమీ లేదంటావేం ? నాకళ్ళు పోయాయా ?

ఇల్లాలు : ఎందుకండీ అట్లా కోప్పడుతారు ? ఈమె త్రానికే కళ్ళు పోవాలా ?

రంగ : మరి ఏమీ లేదంటావేం ?

ఇల్లాలు : ఇంటికిరావడం రావడం యిట్లా మరీపడుతూ వస్తారు అదేం నాకర్కో !

రంగ : నీకర్మకాగు. నా తలరాత.

ఇల్లాలు : పోనీ మీకు హాయిగావుంటే ఆ ఆఫీసులో వుండిపోరాదూ !

రంగ : ఆఫీసులోనన్నా నన్ను హాయిగా వుండనిస్తాడూ మీరు ? బెధవమూక ! నాకు దాపరించారు. చాలురా దేవుడా

ఈ సంసారం. “జై నీతారాం” అని నెత్తిన గుడ్డ వేసుక పోతే బాగుండును.

ఇల్లాలు : అంతకష్టం ఏమొచ్చిందండీ యిప్పుడు? నేనేగా మీకు శని. పోనీండి. నేను చస్తాను. మీరన్నా హాయిగా వుండండి.

రంగ : మీకందరికన్నా ముందు నేనే చచ్చేటట్లున్నా. లేకుంటే పాలమనిషి యింటికివస్తే జవాబు చెప్పిపంపే యోగ్యత లా? ఆఫీసుకు తరుముతారూ? నేనేమన్నా వుద్యోగం చేయాలనా? నలుగురిలో తలెత్తుకొని తిరగా అని మీకు వుందా అని. పోతేపోతాడనేగా? దరిద్రపు మూక !

ఇల్లాలు : దాన్నెవరు తరిమారండి ఆఫీసుకి? నిన్నరాత్రి మీకు వెళ్ళిన వెంటనే వచ్చింది. ఉదయం పాలు కూడా తీసుకరాలేదు. వచ్చి వుంటే డబ్బు యిచ్చేసేవాళ్ళం.

రంగ : పోనీ సవ్యంగా జవాబు చెప్పారూ దానికి? చచ్చే లోపుగా యిస్తామన్నారటగా అప్పంతా! ఇంట్లోకూర్చొని తిని, మదం పట్టిన మాటలేగా ఇవి (విసురుగా నడిచాడు. కాలికి సంచి తగిలి పప్పు క్రింద పోయింది) వెధవ కొంప! కాలి కన్నీ అడ్డాలే; ఛీ. ఛీ. ఊణం సంతోషం లేదుగా యీబతుక్కి (పప్పుచూచి) ఈ పప్పెక్కడిది?

ఇల్లాలు : కొన్నదే.

రంగ : ఇంత పప్పుకొన్నారూ!

ఇల్లాలు : ఆఁ!

రంగ : మీ కేమన్నా మతివుందా? ఇవేంటి (పొట్లాలు తీసిచూచి)  
ఈ పండ్లపొడి పొట్లాలుందుకు ?

ఇల్లాలు : ఎందుకో మీ తమ్ముడు కొని తెచ్చాడు.

రంగ : నేను నానాగడ్డితిని, తీసుకొచ్చివేస్తే మీ రిలా తగ  
లేస్తారేమిట? ఈ మినపప్పు, పండ్లపొడి పొట్లాలు వాడుకొని  
తేవడమేంటి? నువ్వు దాన్ని తీసి వుంచడమేంటి? మీరు  
నన్ను బతక నివ్వదలుచు కున్నారాలేదా? చెప్పండి, ఆ  
మాటకాస్తా. ఏ నుయ్యో గొయ్యో చూచుకొంటా.

ఇల్లాలు : ఎందుకండి అంత ఆఘాయిత్యం ?

రంగ : ఆఘాయిత్యమంటావు మల్లా (చెయ్యెత్తి కొట్టబోయాడు కాని  
ఆగాడు.) దరిద్రపుమూక ... నా కర్మంకాలి నాకే దాపు  
రించాలి. (ఇల్లాలికి కళ్ళనీళ్లు తిరిగాయి. పైటతో తుడుచుకుంది.)  
ఈ దొరగా రెక్కడికి దయచేశారు ?

ఇల్లాలు : ఏమో ఎవరితోనో స్నేహితులతో వెళ్ళాడు.

రంగ : ఆ ఎర్రటి కుర్రాడేనా ?

ఇల్లాలు : ఆఁ.

రంగ : కార్లోవచ్చాడా ?

ఇల్లాలు : ఆఁ.



రంగ : ఆ తాగుబోతు పెద్దవతో వీడికి స్నేహం. వీడేమో చదివి వుద్ధిస్తాడని నాచావు కేను చస్తున్నా.

(“రంగనాథం” అని బైట కేక)

రంగ : (విసురుగా) ఎవరూ ?

డాక్టరు : (వచ్చి) కేనురా ! ఏమిటా? అన్నదమ్ము లిద్దరూ యీ రోజు మహాబుంసలో వున్నారు ?

రంగ : మావా డగుసింఛాడా నీకు?

డాక్టరు : ఆ. చాలా సేపయిందిలే కనుపించి. అదేమిటా? వాడిచేత ఏదో వ్యాపారం పెట్టించినట్టుంది నువ్వు ?

రంగ : ఏం వ్యాపారం ?

డాక్టరు : బస్సు స్టాండ్ ల దగ్గర పండ్లపొడి పొట్లా లమ్ము శున్నాడే.

రంగ : మావాడే? గోపీ ?

డాక్టరు : అవునా.

రంగ : నువ్వు సరిగ్గా చూచావా ?

డాక్టరు : చూడ్డమేంటి ! మాట్లాడితే.

రంగ : నీకు బుద్ధిలేదురా !

డాక్టరు : అయినీ ! నన్నే అన్నావు ఆమాట ?

రంగ : మరి మాట్లాడానంటావే; ఎముకలు విరగదన్నా.

డాక్టరు : ఎన్న ? వాడికే !

రంగ : ఏం ?

డాక్టరు : ఎందుకొచ్చిందిలే వాషింగ్టన్ వెళ్ళడం! మంద  
లింజీ వాణ్ణేకాని... నువ్వే ఆ వ్యాపారం పెట్టించావేమో  
ననుకున్నా.

రంగ : ఊఁ. అనుకున్నావ్ ? అవునా అవును. మేమంటే  
అంత తేల్చికొట్టే పోయాం నీకు.

డాక్టరు : నేనేమన్నానని ?

రంగ : ఎంత వెధవబతుకు బతుకుతున్నా బస్ స్టాండులవద్ద  
పళ్ళపాడి పొట్లాలమ్మగతి పట్టలేదులే; నీ దయవల్ల.

డాక్టరు : పూర్కే తమాషాగా అన్నదాన్ని నువ్వుంత సీరి  
యస్ గా తీసుకుంటావనుకోలేదురా !

రంగ : తమాషా కేముంది. యధార్థం అంతే! ఏడబ్బుగల  
వారో కట్టలు మోసుకొస్తే “సింప్లిసిటీ” అంటారు. అదే  
మాబోటివాళ్ళయితే గతిలేకంటారు. అంతేగా?

డాక్టరు : సత్యం చెప్పావ్. నువ్వలా ఫీలవుతావో లేదో  
చూద్దామనే అన్నా; నాముక్క మన కెంత చెడ్డా కొంత  
“ఫ్రెస్టిజ్”ంటూ వచ్చింది. నీ “కో” క్లార్కు లే చూస్తారనుకో  
అప్పుడు నీ “ఫ్రెస్టిజ్”ంకావాలి? అది కాస్త ఆలోచించి ఆ  
గోపీని మందలించమని చెప్పటానికే వచ్చా. వేరే విధంగా  
అనుకుంటావా ?

రంగ : ఎబ్బే !

డాక్టరు : మరి నేవస్తా. (వెళ్ళాడు)

గోపి : (ఎదురుగా వచ్చాడు. చేతిలో ఒక ప్యాకెట్టుంది.)

డాక్టరు : ఏం గోపి! పళ్ళపాడి వ్యాపారంలో ఏమాత్రం లాభం?

గోపి : ఆ - నేనూ ఒక పదివేలు గడించిన రోజు అందరూ “ఛే”మంటారు లేండి. డాక్టరుగారూ!

డాక్టరు : రైట్, రైట్! (వెళ్ళాడు)

రంగ : (మానంగా కూర్చున్నాడు సమాధానం వింటూ)

గోపి : (ప్యాకెట్టులాపెట్టి, చొక్కా విప్పుతున్నాడు)

రంగ : ఎక్కడి కల్లావురా?

గోపి : ఎక్కడికీ లేదు.

రంగ : ఎక్కడికీ లేదంటే - యిక్కడే వున్నావా? నా కళ్ళే పోయాయా?

గోపి : ఏ సేహితుడితో అట్లా వెళ్ళి వచ్చానన్నయ్యా.

రంగ : ఎవ రా సేహితుడు?

గోపి : నీకు తెలియదన్నయ్యా.

రంగ : నా కందరూ తెలుసు చెప్పవోయ్.

గోపి : శేఖ రని....

రంగ : ఆ తాగుబోతు వెధవేనా?

గోపి : (ఏమి చెప్పానో వోచక చివరికి) అవును.



రంగ : అవునంటావ్టా సిగ్గు పోకుండా.

గోపి : వాడు తాగితే నాకు సిగ్గు లేకపోవటమేమిటి ?

రంగ : కాక మరేంటి ? వాడి నెనకాల నువ్వెందుకు పళ్ళా  
పురా ? బుడ్డి లందివ్వటానికా ? ఎవరినైనా శార్పడానికా ?

గోపి : నేనాపనులు చేయలే దింతవరకు. కాని ఆపనులు  
చేస్తూన్న “సోకాల్లు” పెద్దవాళ్ళందరూ నవనాగరిక  
సంఘంలో గౌరవనీయులుగానే వున్నారు.

రంగ : (తన్నేంతమూరం వెళ్ళి, అగి) కాలేజీజీతం కట్టావ్ ?

గోపి : లేదు.

రంగ : ఇంటికదై యిచ్చావా ?

గోపి : లేదు.

రంగ : నేనెప్పుడు నీకు డబ్బిచ్చింది ?

గోపి : రాత్రి.

రంగ : ఎందుకిచ్చానోయ్ ?

గోపి : ఆ రెండుపనులకు.

రంగ : మరెందుకు చేయలేదు ?

గోపి : మనమంచికే !

రంగ : ఓహో ! మనమంచికే చేశావన్నమాట. మమ్మీ  
లొంతా పృథ్వీరంచాలని చేశావు.

గోపి : వీలయితే - అనుకూలిస్తే - వుద్ధరిద్దామనే.

రంగ : ఊఁ హూఁ - ! అంత పెద్దవాడివయ్యావ్ ? ఇంకేం ?  
ఈనాటికి నాకు మాటకు మాట బదులుచెప్పేవాడి  
వయ్యావ్. సరే!

గోపి : నాతప్పు ఏమీలేదు, గనుక చెప్తున్నా.

రంగ : ముయ్యనోరు ! ఇంకా మాట్లాడుతున్నాడు. తప్పేమీ  
లేదట, లేదూ ! మా బతుకులుకాస్తా నడివీధుల్లోవేస్తూ!

గోపి : నే నెంచేశాను ?

రంగ : ఏంజేశావ్ ? బస్ స్టాపుల్లో శ్శ్శపాడిపాట్లాలక్క లేదూ?

గోపి : అవును.

రంగ : అవును ? ఇంకా జవాబుచెప్తాడూ ! సిగ్గులా ?

మర్యాదలా? ఛీ! వెధవ బతుకు. ఇంటింటికి అడుక్కుతినలేక  
పోయావ్ ?

గోపి : నేను చేసిందంత నీచమైనపని అని నాకు తెలియదు.

రంగ : తెలియదూ ? జవాబుచెప్పటానికి తెలుసూ ? అసలు  
కాలేజీజీతం ఎందుకు కట్టలేవోయ్ ?

గోపి : నా కివ్వలేదు.

రంగ : ఏమిటివ్వలేదు ?

గోపి : ఆకాలేజీ చదువు.

రంగ : అది చేరకముందే ఏడవ లేకపోయావ్ ?

గోపి : అప్పుడు తెలియదు.

రంగ : ఇప్పుడు తెలిసిందా అంతకన్నా పళ్ళపాడి అవ్వుటమే మంచిదని ?

గోపి : అవును.

రంగ : ఆ! “గాస్ కెల్” (పటపట చెంపలు వొళ్ళు తెలియకుండా కొట్టాడు) మాటకు మాట చెప్తావ్. (మళ్ళీ ఒక దెబ్బ)

ఇల్లాలు : అయ్యో! అయ్యో! ఏమిటండీ పిల్లవాణ్ణిలా కొడుతున్నారు. పూగోకండీ (అడ్డవచ్చింది)

రంగ : (ఆమెను విడిచి) నువ్వే ఇతకూ కారణం!

ముస : ఒరే రంగా! ఒరే గోపి! - ఏమిటిరా - ఏమిటిరా అది ?

ఇల్లాలు : మరీ అంత ఒళ్ళు తెలియనికొపమైతే ఎలా చెప్పండి ?

రంగ : మాట్లాడావంటే నీకూ పళ్ళాడతాయి!

ముస : ఏమిటిరా అది? ఎందుకురా ఆ అమ్మాయి మీద? అట్లా అరుస్తావ్. ఏమొచ్చిందిరా (అంటూ వచ్చాడు)

గోపి : (వాన్నను పట్టుకొని) ఏంలేదునాన్నా - నువ్వెళ్ళిపోకుకో.

ముస : ఎందుకురా వాడట్లా అరుస్తున్నాడు?

రంగ : చావాలేక - బరకాలేక.

ఇల్లాలు : అయ్యో! భగవంతుడా! ఇదేంటి తండ్రీ, అన్ని అగచాట్లు మా నెత్తినే వేస్తున్నావు?



ముస : అంత కష్టం ఏమొచ్చిందిరా యిప్పుడు ? ఆ యిల్లాలెం  
దుకురా అట్లా ఏడిపిస్తావ్ ?

రంగ : చస్తే ఏడుస్తారో - ఏడవరో అని.

గోపి : అన్నయ్యా! నాన్నతో ఎందు కట్టాంటి మాటలు  
నువ్వెళ్ళి పడుకోనాన్నా - ఏమీలేదు. అన్నయ్య కొంచెం  
కోపంగా వున్నాడంటే.

ముస : కొట్టాడా ?

గోపి : కొడితేకొట్టాడు; అన్నయ్యేగా! నువ్వెళ్ళి పడుకో.

ముస : ఏమిటారంగా యిది? వాణ్ణి రోజుకొకసారన్నా  
చావబాడేస్తుంటా వెందుకురా? వాణ్ణి వాడి మేనమామ -  
ఇంటికై నా పంపించకపోయావా నీకంత కష్టంగావుంటే.

రంగ : నేను కొట్టించొకటే కనుపిస్తుంది. వాడేంచేశాడో  
అడుగు.

ముస : ఏంచేశాడా?

రంగ : ఏంచేయాలి? బజార్లో బస్ స్టాపుదగ్గర పళ్ళపాడి  
పొట్లాలు అమ్ముతున్నాడు, సిగ్గులేకపోలే సరి!

ముస : అవునా గోపీ?

గోపి : అవున్నాన్నా.

ముస : నీకు రాసురాను యివేం పాడుబుద్ధులు వుడుతున్నా  
యిరా ?

గోపి : పాడుబుద్ధులు కావునాన్నా - నాలుగు కాసులు గడించే బుద్ధులు.

ముస : ఏడ్చినట్టేవుంది. మనవంశం ఏమిటి - మన తాత తేమిటి? చెడవుట్టావుకదరా! నీ కిదేం కక్కరా? వా జీవో చాకిరీ చేసి వాడగచాట్లు వాడుపడి తెచ్చి వేస్తుంటే తిని చదువుకోటానికి నీ కేంరా? నేను బరీకుండగానే యిదెక్కడి అప్రతివ్వరా?

గోపి : సరేలేనాన్నా. ఇక చెయ్యనులే. నువ్వెళ్ళి పడుకో.

ముస : వాణ్ణేసిపించకురా! ఆఫీసునుంచి ఏ అర్థరాత్రికోవస్తాడసలు. వాణ్ణికొస్తా సుఖంగా వుండనీరా, ఆ నాలుగుకుషి యల్లా. నా మాట వినరా!

గోపి : అలాగే లే నాన్నా - నువ్వెళ్ళి పడుకో (తీసుకెళ్ళాడు)

రంగ : (చూస్తూ నిలబడి ముంచుకొనిన కులబడి ముఖం కప్పకొన్నాడు)

ఇల్లాలు : (ఏమిటో చక దుఃఖాన్నావుకొంటూంది)

గోపి : (వచ్చి) అన్నయ్య భోంచేశాడా వదినా?

ఇల్లాలు : (లేదని తలవూపి చెప్పింది)

గోపి : లే అన్నయ్యా! భోంచేద్దువుగాని.

రంగ : ....

గోపి : మరచా - యిదిగో వదినా! నీకు టానిక్. (పాంటు జేబులో నుంచి తీసిచ్చాడు)

రంగ : (తలెత్తి చూచాడు)

గోపి : వదినా! నీకు చీరకూడా తెచ్చా (పాట్లాయిప్పి ఇచ్చాడు)

ఇల్లాలు : నా... నాకు బాగా - పిల్లలకు నాలుగు చొక్కా  
గడ్డలు నీకుకరా చేకపోయావ్; చలికి వణికిపోతున్నారు.

గోపి : నీకు చాలాచీరలున్నాయా? ఆ ఒక్కచీరెతో ఎన్నాళ్లు  
గడుపుతావ్. పిల్లలకు రేపు తెద్దారే.

ఇల్లాలు : ఊ... నేనెల్లాగో గడుపుకు చా... - పిల్లలు...

గోపి : పిల్లలు ఏడుస్తున్నారు. చూడొదినా!

ఇల్లాలు : ఊ (నెళ్ళింది)

గోపి : (అన్నయ్యను తాపీగాచూచి) భోజనానికి లే అన్నయ్యా!

రంగ : ....

గోపి : నేనేసింది తప్పే. అనవసరంగా వదిన్ని బాధపెక్కు  
నాన్నం; ఉరయం ఎప్పుడో తిన్నది

రంగ : నీకు నిజంగా చదవాలని లేదేంరా?

గోపి : ఇప్పుడు చుట్టూ ఎందు కాగొడవ? భోం... మరీ  
మాట్లాడుకుందాం.

రంగ : ఫర్వాలేదులే నిజంచెప్పు.

గోపి : చదవాలని లేకపోవడం కా దన్నయ్యా! ఎలా చదవ  
మంటావ్ చెప్పు. నీన్ను ఇన్ని అగచాట్లు పెడుతూ ఎం  
డుకు చెప్పి యీ చదువు. నాకు మణిపోకుండాన్నయ్యా!  
నా వృద్ధేశ్యం ఒకటే అన్నయ్యా! చదివి విజ్ఞానం గడంచ



దం మానవుడైనవాడికి అవసరమే. కాని అంతకన్నా  
బ్రతకడం ముఖ్యం. సంసారం నానాటికీ నరకమైపోతుంది.  
ఏ వ్యాపారమన్నాచేసి నాలుక్కాసులు తెచ్చి వేస్తే  
యీ సంసారాన్ని కాస్త సుఖంగా లాగ్గలమేమాననే నా  
ఆశ. అంతకన్న వేరేంలేదు.

రంగ : అలాగని పళ్ళపాడి పొట్లాలమ్మ ఖచ్చేంటిరా మనకు.

గోపి : అండులో తప్పేంటన్నయ్యా! పెట్టుబడికి డబ్బేవుంటే  
గౌరవమనుకునే పెద్ద వ్యాపారమే చేసేవాణ్ణి. ఈ యమ  
యాతనకంటే యింటింటికీ తీసికెళ్ళి అప్పడాలమ్మడం మేలని  
పిస్తుందన్నయ్యా! నా బాధ మర్చి గ్రహిస్తావనుకుంటా.

రంగ : ఆఁ -

గోపి : మనం పస్తులున్నా పడివుండాలిగాని యిలాంటి పనులు  
మాత్రం చేయకూడదు; అంతేనా అన్నయ్యా! ఇదేగా  
మన ప్రాప్తి! పిల్లలా రోగాలతో కుళ్ళిపోతుండొచ్చు.  
వాళ్ళకు రెండుచొక్కాలన్నా లేకపోవచ్చు. అప్పుల  
వాళ్ళు నానాబూతులు తిట్టొచ్చు. ఈ మురుక్కాలవ  
కంపులో - ఈ కానుషెడ్లో బతకొచ్చు. జీవితంలో  
సుఖమనేది ఏ కోశానా లేకపోవచ్చు - ఈ లా చింతతో  
తిండిలేక విశ్రాంతిలేక పనిచేసి, చివరికిచావొచ్చు. నీతిని  
అమ్మకొవచ్చు.

రంగ : గోపి!

ఇల్లాలు : (నవ్వుంది)

గోపి : కూలివాళ్ళు మనకంటేనయ్యం. వాళ్ళు నలుగురుంటే నలుగురూ పనిచేస్తారు, తెస్తారు, తింటారు, లేదా పస్తుంటారు. మన మలాకాదు; ఒక్కడు సాపాయించాలి ఇంకొకరం బతకాలి. అడది యిల్లు వదిలిపెట్టకూడదు. ఇంటి సమితిపై వేరింకేం చెయ్యకూడదు. తెల్లచొక్కాలెయ్యాలి. ముంచిచీరెలు కట్టాలి. ఆ డబ్బుగలవాళ్ళతో మనుష్యుల మునిపించుకోవాలి. అంతేనా ?

రంగ : చాల్లెవోయ్ ! (చరచరా వెళ్తూన్నాడు)

గోపి : (అడ్డువెళ్ళి) నన్ను చంపుకుతిన్నట్టన్నయ్యా... భోంచేసివెళ్లు.

రంగ : (చేయిపైకెత్తాడు, కాని వేగంతగ్గింది. గోపీలెంప రాక చూచాడు)

గోపి : పెద్దగా దెబ్బతగల్గేదులే అన్నయ్యా !

రంగ : (ఆగలేక తప్పించుకొని చరచరా వెళ్తాడు)

గోపి : అన్నయ్యా ! అన్నయ్యా ! (తిరిగిచూడకుండా రంగనాథం వెళ్ళాడు)

క్లౌంట్ : (కంగారుతో) ఏమిటిబాబూ అది ? వెళ్ళుబాబూ వెళ్ళు. ఆయన్ను తీసుకురా గోపీ! నాతంకవికమా! వెళ్ళు. ఆయన కొంపంవచ్చినా కుంభంవచ్చినా అంతే ! వెళ్ళు బాబూ. నాకేమో భయమేస్తోంది. నా బాబువికమా !

గోపి : ఎందుకొదినా భయం ?

ఇల్లాలు : ఈ రోజల్లా ఒక్కటే చావుజపం చేస్తున్నారు;  
మాటంటే చస్తాం చస్తా మని. ఈ దీంట్లో ఆయనేం చేసు  
కుంటారో బాబూ (అని వెక్కివెక్కి ఏడుస్తూంది)

గోపి : వదినా ... వదినా! పూర్వో! అన్నయ్యేం చేసుకోడు. చచ్చి  
పోవడమంటే అంత సులభమా? పూర్వో వదినా.

ఇల్లాలు : అయ్యయ్యో! అయ్యయ్యో! (అని తల మంచుకోడు  
కేసి బాదుకొంటుంది)

గోపి : వదినా! వదినా ఏమిటిది? (ఏమి చేయలేక తలపట్టుకొన్నాడు)

ఇల్లాలు : (చర్రునలేచి వెళ్ళింది)

గోపి : వదినా ఎక్కడికి? (వాకిలి దాకా వెళ్ళి, నిట్టూర్చి రెండుసార్లటూ  
యిటూ తిరిగి దేవునిపటం కనబడగా పారసేంత విసురుగాలేసి మళ్ళీ  
యేం తోచిందో అక్కడే పెట్టాడు)

గుప్త : (ఇంతలో బయటనుండి) ఎవ్వరయ్యా యింట్లో?

గోపి : మనుష్యులు.

గుప్త : ఆహా! మనుష్యులేనా?

గోపి : ఆఁ, ఓటర్లలిస్టుతో పరుగెత్తుకొచ్చేటప్పుడు ఏమను  
కున్నారు?

గుప్త : ఏమోయ్, శర్మా! ఈయన ఓటు యిస్తేనేకదా మనం  
గెల్చింది?

గోపి : లేదు, లేదు! మీ జాతకాల్లో వ్రాసుండి గెల్చాడు.



గుప్త : సరే. శర్మా... అడుగు. నిలబడతావే ?

శర్మ : మీ అన్నయ్య లేడూ ?

గోపి : లేదు.

శర్మ : ఇంటి అద్దె యిచ్చి వెళ్ళాడా ?

గోపి : లేదు.

శర్మ : లేదంటే ?

గోపి : లేదనే.

శర్మ : ఇచ్చి వెళ్ల లేదనా ? అసలేదనా ?

గోపి : రెండూ లేదు.

శర్మ : చూచారండీ జవాబులు ?

గోపి : జవాబులు చూట్ట మేమిటయ్యా ? వినాలిగాని ! సరే !  
నేనడిగినవాటికి జవాబులు చెప్పండి.

శర్మ : నువ్వడిగినవాటికి మేం చెప్పడమేంటి ?

గోపి : నువ్వడిగినవాటికి మేం చెప్పడమేంటి ?

గుప్త : ఏం అబ్బాయ్ ! బలే దబాయ్లుస్తున్నావే ! ఆ. హూ ! ఏమిటి  
నువ్వడిగేది ? ఏదీ ? (ఈ మాటలంటూ ఒకాయన లోనికి వచ్చాడు.  
ఆ సన్నపాటి ద్వారంలో ఆయన అవస్థపడి రావడం చూచి గోపి పక,  
పక నవ్వాడు.)

గుప్త : ఏమయ్యా అట్టా నవ్వుతావు ?

గోపి : ఆ - ఏమీలేదు, గుప్తాగారూ ! మీ బ్రాక్ మూ  
కైట్ బొజ్జను చూచి. (వీరం నవ్వాడు)

గుప్త : (చాలా కోపంతో) ఇదుగో... మీరు వెంటనే ఖాళీచేయక  
పోతే...

గోపి : పోలీసుల్ని పిలిపిస్తారు అంతేనా ? అది సరేగానీ గుప్తా  
గారూ ! మేమీ యింట్లో చేరేటప్పుడు మీరేం చెప్పారు?

గుప్త : ఏం చెప్పాం ? అద్దె మొదటితారీఖున తప్పకుండా  
యిచ్చి తీరాలన్నాం.

గోపి : అంతేనా ? ఎలెక్ట్రిక్ లైట్లు వేయిస్తామనలా ?

శర్మ : ఎలెక్ట్రిక్ లైట్లూ... ?

గోపి : అన్నారా లేదా ? ఆస్సర్ టు ది పాయింట్.

గుప్త : అన్నామయ్యా !

గోపి : కుళాయి బాగుచేయిస్తా మన్నారా లేదా ?

గుప్త : అన్నాం.

గోపి : ఆ మురుక్కాలవ మూయిస్తామన్నారా ? ఈ ద్వారానికి  
కమ్మల తలుపులు పెట్టిస్తామన్నారా ? ఈ వాగ్దారా లన్నీ  
ఎన్నికల వాగ్దారాలై పోయాయేం ? (శర్మ గుప్తా లొకరినొకరు  
చూచుకున్నారు)

గోపి : పలుకరేం ? ఈ కుళాయి నీ లోకసారి తాగిచూడండి.

గుప్త : అది... అది కార్పరేషన్నుడుగు !

గోపి : అక్కడా మీరేకదయ్యా దాపురిస్తారు ! పదవులన్నీ మీయో లేకపోతే మీ బంధువులవో - మీ సానుభూతి పరులవో ఇక ఎక్కడికెళితే వంలాభం ?

గుప్త : ఇదిగో అబ్బాయ్ ! ఒక్కటేమాట చెప్తున్నా. మీ కిష్టంవుంటే వుండండి, లేదా ఖాళీచెయ్యండి. అంతే -

గోపి : బావుంది. మీక్కనక యిండియా ప్రధానమంత్రి పద విస్తీ, మీ పరిపాలన ఈ యింటి పరిపాలనలాగే వుండి, ప్రజలందరూ ఏడిస్తే మీ కిష్టముంటే వుండండి, లేకుంటే యిండియానే ఖాళీచెయ్యండిని చెప్తారా ప్రజలకు ?

శర్మ : ప్రజలు !

గుప్త : ప్రజలు ! ప్రజలు ! మహానేర్పారు లేవయ్యా యీ మొగిలిముక్కలు ! కాసుచేయని వెధవలంతా యిదేకూత. బుర్రలేని వెధవలంతా ప్రజలు.

గోపి : ఆమాట నాతో అంటే అన్నారుకానీ పబ్లిగ్గా మూత్రం అనకండి.

గుప్త : ఏం ? అసలందాకావస్తే మేమంతా ఎవరం ? ప్రజలం కామూ ? కడుపుచేతిపట్టుకొని, చదువూ సంధ్యా లేకుండా గొట్టెలమండల్లా గొడ్డల్లా బ్రతుకుతూండే కుంక లేనా ప్రజలు ? మేం ప్రజలం కామూ ?



గోపి : కారు. మీరు ప్రజలు కారు. మీరు మనుష్యులు  
కారు. ఆ గొర్రెల మందల్ని దోపిడి చేసుకుంటూండే  
తోడేళ్ళు. ఆ గొడ్డతో బండచాకిరీ చేయించుకొని పొట్ట  
వింపుకొంటూన్న సోమరిపోతులు. వాళ్ళ అజ్ఞానంమీద  
వ్యాపారం చేస్తూన్న రాక్షసులు, మృగాలు, దొంగలు!

గుప్త : అఱి (కర్ర విసిరాడు. గోపికి కాగా డబ్బు తగిలింది.)

శర్మ : అఱి — పదశక్తా — పద — పోలీసుస్టేషన్ కు పద.  
(గుప్త ముందుగా వెళ్ళాడు.)

ఇల్లాలు : (ఇల్లాలు వచ్చింది. గోపి రక్తం తుడుచుకొంటున్నాడు. చూచి  
కెవ్వుమని కేకేసింది.)

గోపి : వదినా ఏమిటది ?

ఇల్లాలు : నెత్తురు... నెత్తురే ? అయ్యోబాబూ! ఎవరుకొట్టారు?

గోపి : ఎవరూ కొట్టలేదు, ఏంలేదు ! గుప్తాగా రొచ్చారు.

ఆయన చేతికర్ర తిప్పతూంటే తగిలింది; అంతే.

ఇల్లాలు : జానెడీంట్లో మూలెడు కట్టె అని, యీ యింట్లోకి  
వచ్చి ఆయన కర్ర తిప్పడమేంటి ? చూడు, పెద్దగాయ  
మైందేమో — ఆస్పత్రికన్నా వెళ్లు.

గోపి : గుప్తాగారు తన బంధువునుకున్నారులే వదినా !

ఇల్లాలు : ఎందుకొచ్చింది ? డబ్బుండే — యిచ్చేరాదూ ?

గోపి : ఇచ్చేవాణ్ణేకాని - ఏమిటా న్యాయం? తాను చెప్పింది ఒక్కటి చేయకుండా అద్దెమూసిందో చేస్తాడూ; నెల తప్పక మారదే ?

ఇల్లాలు : ఏమో బాబూ ! ఈ రోజున్నదెబ్బలు - తిట్లు - గోలగావుంది. నా కేమో భయమేస్తోంది. ఆయనెక్కడి కెళ్తారో ఏమో !

గోపి : అలా బీచికి వెళ్లుంటాడలే వాడినా !

ఇల్లాలు : బీచికే! బాబూ ! నువ్వన్నా కాస్త వెళ్ళిచూచిరా. నా కెందుకో సముద్రం మాటంటే గుభలు మంటుంది. మొన్నకూడా ఎవరో... వెళ్ళువాబూ - నాబాబుచికదూ.

గోపి : ఇట్లో నువ్వొక్క రైవూ వుండగలవా ?

ఇల్లాలు : నాకే మొచ్చింది ? రోజూ వుండటంలా ?

గోపి : అదికాదు. ఈరోజు నాకోసం పోలీసు లొస్తే రావచ్చు

ఇల్లాలు : పోలీసులే! నీకోసమే ?

గోపి : నువ్వేం భయపడకు. ఇట్లో లేనని చెప్పు. ఇల్లంతా తనిఖీ చేసుకుంటే చేసుకోనీ. పూర్కో. ఇంతలో నేనూ వచ్చేస్తాను. సరేనా !

ఇల్లాలు : అలాగే - నువ్వెళ్ళిరా బాబు. (గోపి వెళ్ళాడు)

ఇల్లాలు : (చాలా కంగారుపడి ఏంచెయ్యాలో తోనక కాళ్ళూ, చేతులు పగులుతుండగా వాకిలితలుపులు నేసేంది. ఇటువైపు తలుపులుకూడా నేసి, దేవుని పటంమీదు నిలబడి) స్వామీ! భగవంతుడా! రక్షించు.

(వాకిట తలుపుతట్టిన శబ్దం. సీత ఉలిక్కిపడి నఖిఖిపర్యంతం వణికిపోతూ వుంది. మఱి తలుపు శబ్దం)

ఇల్లాలు : (ఇంకాభయంతో) పోలీస్ - (అని కేకవేసింది)

(బయటనుంచి "సీతాసీతా" అని కేక. తెప్పరిల్లి తలుపుతీయగా రంగనాథం వచ్చాడు) వచ్చారా?

రంగ : పోలీస్ అని కేకేశావేం? ఎందు కలా వణికిపోతున్నావ్? ఆ ముచ్చెమట లేమిటి?

ఇల్లాలు : ఏంలేదులెండి.

రంగ : ఏ డెక్కడ?

ఇల్లాలు : మీకోసం వెళ్లాడు.

రంగ : ఇంతవరకు యిక్కడేవున్నాడా?

ఇల్లాలు : ఇక్కడేవున్నాడే!

రంగ : మరి పూల్లో యీ పుకారేంటి? ఎవనితోటచూచినా వీడిమాటగానే వుండే!

ఇల్లాలు : ఏమని?

రంగ : ఈ ఇల్లుగలాయన - గుప్తాను - వీడు కొట్టాడట. పెద్దగాయం తగిలించట. ఆయన్ను కారులోవేసుకొని పోలీస్ స్టేషన్కు తీసుకెళ్ళారట.

ఇల్లాలు : అయ్యో అన్యాయమా! అయ్యో అన్యాయమా!  
ఇదేంకాలమండీ?

రంగ : ఏం?

ఇల్లాలు : గుప్పగార్ని మనవాడు కొట్టాడా? వాళ్ళనోళ్ళుపడి పోను. తెలిసే అంటున్నారా? అయ్యో; కాకిమూక !

రంగ : ఏమిటి నీ అఘాయిత్యం?

ఇల్లాలు : మరేమిటండీ? ఆయనే మనవాడితల చిల్లిపడేట్టు కొట్టి... పైగా యీ అఘాయిత్య మేమిటండీ!

రంగ : గుప్త ఇక్కడికొచ్చాడా?

ఇల్లాలు : వచ్చాడు. పోనీ ఆ కూడావచ్చిన శర్మనడకూడదటండీ?

రంగ : శర్మా! వాడు పైసాయిస్తే ఏ గడ్డిఅయినా తింటాడు.

ఇల్లాలు : బ్రాహ్మణపుటకోపుట్టాడుకదండీ... మళ్ళీ! న్యాయం అన్యాయం లే? జేవుడు లా?

రంగ : జేవుడు! అదిగో జేవుడు! అడుగు... సాక్ష్యంచెప్తాడేమో!  
(జేవునిపటం చూపాడు)

ఇల్లాలు : అయితే యిక మన గతేంకావాలండీ? గోపీని పోలీసులు పట్టుకుపోతారా? వాళ్ళన్నా న్యాయంచూడగా? మీరన్నా వెళ్ళి చెప్పండి; పాపం. యంకా నుంచున్నారేంటి.

రంగ : ఎవరికెళ్ళి చెప్పుచున్నావ్.?

ఇల్లాలు : ఆ పోలీసులకు.

రంగ : మనం ముందుగా వెళ్ళి చెప్పుకోవడం బేసికే? గానీ, అందరం వెళ్తాం. నేనూ వెళ్తాను. జైలులో హాయిగా...



ఇదిగో తీసుకో! (అని కొన్ని నోట్లయిచ్చాడు. కాని సీత జంకుతూంది తీసుకోటానికి) తీసుకో! జంకుతావే తీసుకోటానికి? నేను పోయినా మీరన్నా హాయిగా ఉండండి! సంతోషంగా బ్రతకండి! పూర్తిగా తడిస్తే చలి వుండదు! తలకుమించిన శిక్ష వుండదు, తీసుకో!

ఇల్లాలు : ఇదీ లంచం డబ్బేనా?

రంగ : అవును.

ఇల్లాలు : అక్కరేదు.

రంగ : ఏం?

ఇల్లాలు : మావల్ల కాదు-నావల్ల మీరు (వెక్కి వెక్కి ఏమన్నాంది)

రంగ : ఏడవకు! ఏడ్చిలాభంలేదు. నీతా! నీతా!

ఇల్లాలు : ఆ!

రంగ : ఇటుచూడు. నామాట విను. ఇందులో ఎవరి తప్పు లేదు. ఎవరి పాపమూలేదు. తిండికి లేనివాడు దొంగ తనం చేస్తాడు. కడుపుమాడే అడవి సాని అవుతుంది. నేనూ అంతే.

ఇల్లాలు : నన్ను చంపేయండి.

రంగ : చంపాను. ఇన్నిరోజులూ చంపాను. నినొక్క రోజన్నా సుఖపెట్టలేదు. ఇన్నాళ్ళు చేసిన పాపం చాలు. కట్టుకున్న భార్యను, కన్నపిల్లల్ని కడుపు మాడ్చేకంటే మహాపాపం కాదులే... నీతా; లంచం తీసుకోవటం. ఎవరికి పాపం? ఏది పాపం?

ఇల్లాలు : తెలిస్తే జైల్లోవేస్తారట ?

రంగ : ఎవరు చెప్పారు ?

ఇల్లాలు : గోపీ.

రంగ : వేస్తే వేస్తారు. జైల్లో రేషన్ తెచ్చుకోవలసిన గొడవ లేదు. వేళకు తిండి లేదనే చింతలేదు. ఇక్కడి కంఠం అక్కడే నయం.

ఇల్లాలు : మీకొక్కరికి—

రంగ : మిమ్మల్ని జైల్లోవేస్తే అక్కడే కాపురం పెట్టొచ్చు. జైలుగదులు యీ అద్దెకొంపలకన్నా బాగానేవుంటాయి.

ఇల్లాలు : నామాట వినండి. ఈ పాపిష్టిసామ్యమనకక్కర్లేదు. ఇచ్చేండి.

రంగ : పాపం ! పిచ్చిదానా ! కోర్టులు, పోలీసులు నిర్ణయించే దంతా న్యాయమనుకున్నావా ? అయిపోయింది. ఇక నాక్కావలసిందేముంది. ఎటూ చెడ్డాను. బాగా చెడతాను. నా సంసారం సంతోషంగా బ్రతకడానికి చెడ్డాను. నాపిల్లలు జబ్బులతో చావకుండా వుండటానికి పాపం చేస్తాను! జైలుకుపోతాను! అవమానాలుభరిస్తాను! చస్తాను! నాక్కావలసింది డబ్బు - డబ్బు - డబ్బు..! (కులబడ్డాడు) సీతా... ఆ కొత్తచీరకట్టుకో - ఒక్కసారి. యిక్కిళ్ళ కొక్కసారి ! అట్లా నవ్వుతూ నిలబడు. మళ్ళా ఏంశాశ్వతం? రేపిమాతుందో? రా సీతా ! పిల్లలకు కొత్తచీరకట్టలు తొడుగు - సాయంత్రం సినిమాకు వెళ్దాం. ఏం?

(డాక్టరు గబగబా వచ్చాడు. కీత వెళ్ళలేక వెళ్ళింది)

డాక్టరు : రంగా ! రంగా !

రంగ : ఏం ?

డాక్టరు : చూచావా ? గోపీ ఏంచేసాడో ?

రంగ : ఏంచేశాడు ?

డాక్టరు : బాపూజీ పార్కుదగ్గర ఆహారసమస్యను గురించి  
యం. యల్. ఎ. ఎవరో మీటింగు పెడితే అక్కడికి  
వెళ్ళాడు.

రంగ : వెళ్ళి... ?

డాక్టరు : వెళ్ళినవాడు పూర్కున్నాడా ? ఆయన మాట్లాడి  
నంతసేపు వెధవ అడ్డుదిడ్డపు ప్రశ్నలు పేశాడు.

రంగ : అం.

డాక్టరు : అంతటితో పూర్కోక అమాంతం జేచి రాడీవెధవ  
లాగు, ప్లాటుఫారం మీదికెళ్ళి నానా కారుకూతలు కూశాడు.

రంగ : ఎవర్ని ?

డాక్టరు : ఎవర్ని ? యికెవరున్నారు ? ప్రభుత్వాన్ని, మంత్రి  
వర్గాన్ని ! “మినిస్టర్” అంటే సరిగ్గా స్పెల్లింగ్ న్నా తెలియని  
యీ వెధవలంతా ప్లాటుఫారం యెక్కి మంత్రులను విమర్శించడం ! వీడి తాహ తేమిటి ? వీడి రాజకీయ జ్ఞానం ఏమిటి ?  
వీడే నా విమర్శించవలసినవాడు ? ఏమిటంటా ఆ వెధవ  
వాగుడు ?

రంగ : ఏంకూశాడు ?

డాక్టరు : ఒకటా, రెండా ? ఆ కూతల కర్థంలా ? అందరూ అమాంతం మహారాజులై బంగళాలోవుండాలని కోరితే మంత్రిలు కాదు బ్రహ్మదేవుడుమాత్రం ఏంజేస్తాడు ? ఇదేం పరిపాల ననుకున్నాడా, పప్పుదప్పలమనుకున్నాడా ? అలా వూరిఅంటే “స్వతంత్రభారతదేశంలోకూడ” అని ఏడ వడం. స్వాతంత్ర్యం వచ్చేస్తే ఆరోజే అందరికీ డబ్బుల సంచులు పంచిపెట్టామని చెప్పారా మనవాళ్లు ? ఏమి టంటా ఆ పెధవవాగుడంతా ? వీడికి తిండిగుడ్డా లేకపోతే మంత్రిలులా ? వీడిక్కాలేజీలో స్టీటు దొరక్కపోతే మంత్రిలులా ? ఏ పెధవలో బ్లాక్ మార్కెట్ చేస్తుంటే దానికీ మంత్రిలే ? పెధవవాగుడు !

రంగ : ఇంత మాట్లాడితే అయినేం అనలా ?

డాక్టరు : ఆఁ ! వీడి మాటలు లక్ష్యపెట్టి జవాబుకూడా చెప్తాడు ? ఇలాంటి కుక్కలెన్నో మొరుగుతుంటాయి ! అందులో ఆయన గాంధీజీ ప్రియశిష్యుడు, ఆహింసా వాదవడంవల్ల పూరుకున్నాడు ! అదే నేనైతేనా (ఈ మాట లంటూండగా మసలాయన మెల్లగా వచ్చి కూర్చున్నాడు)

రంగ : లాగి గెంటే లేకపోయావు వాణ్ణి !

డాక్టరు : కాకుంటే వాళ్ళుమాత్రం ఏంజేస్తారా ! పాపం యెన్ననిచూస్తారు ? మొన్న ప్రాహిబిషన్ పెట్టారా ? బస్సులు నేవనలైజ్ చేశారా ! లేడికండక్టర్సును పెట్టారా ?



హైదరాబాద్ యుద్ధం ప్రకటించి నియంతారా ? జమీం  
దారీబిల్లును గురించి తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నారా ! బ్లాకు  
మార్కెట్టును వశింపజేసే బిల్లును గురించి తికమకలు పడు  
తున్నారా ? కంట్రోల్స్ను తీసేశారా ; మళ్ళీ పెడు  
తున్నారా ... ఎన్నని చేస్తాతా ? ఊపిరితిరక్క చస్తుంటే !  
నిన్నూనీ తమ్ముణ్ణి కాస్తేపు కూర్చో పెడితేసరి ఆ కుర్చీలో;  
మహాచేసేవాళ్ళు. ఆ వచ్చేవాళ్ళకు జవాబు చెప్పలేక చచ్చే  
వాళ్ళు ! పూరికే వాగితే సరా ?

రంగ : (నన్నతో) విన్నారా ? మీ వాడి ప్రతాపం ?

ముస : ఏమిటిరా ?

రంగ : ఆ గోపీగా డే ! కొంపకు అగ్గితెచ్చాడు. నా పుద్యో  
గానికే నీళ్ళు తెచ్చాడు. పదండి ! ఇంకేం ! అందరూ పదండి.  
అందరం ఏకంగా ఏ సముద్రమో చూచుకుందాం.

ముస : ఏమిటా అది ? ఏమొచ్చిందిరా ?

రంగ : మీ కుమారరత్నం దేశాన్నంతా వృద్ధరించాలని  
బయలుదేరాడు. నా కొంపకూల్చాడు.

ముస : ఏంచేశాడ ?

రంగ : ఏమంది ? మీటింగులో మంత్రులమీద ప్రభుత్వం  
మీద నానా కారుకూతలు కూశాడట !

ముస : అవునా ?

డాక్టరు : అవునండీ !

ముస : అయ్యో ! వాడి కేముచ్చిందిరా పాడుబుద్ధి ?

రంగ : ఇంట్లోతని పడుండ లేక - మదంపట్టి, పొగ రెక్కి ! ఇంత కూర్చున్నప్పుడు కూర్చున్నాడరా ? కాల్చి అవతలపారేలా ?

డాక్టరు : కాల్చిపారేస్తే ఎంతోనయం కదూ !

ముస : ఇప్పుడు వీడెక్కడా ?

రంగ : ఇంకా యెక్కడ వుపన్యాసాలిస్తున్నాడో! (గోపీ వచ్చాడు. సీత యిటువైపునుంచి వచ్చింది) అయిందటా వుపన్యాసాలు ? నన్నెందుకురా యిట్టా చంపుకుంటావ్ ? ఈ వుద్యోగ మన్నా వుండటం నీ కిష్టంలేదురా ? ముప్పైతుకొని బతకాలనివుందా ? ఆ పిల్లలుబతకడం నీ కిష్టంలేదేం? చెప్పరా !

గోపి : ఏమిటన్నయ్యా ?

ముస : ప్రభుత్వం - మంత్రివర్గం అవి ఎలాపోతే నీకెందుకురా ? ప్రపంచాన్నంతా వుద్ధరించటానికి నువ్వు పుట్టావటా! నీ వాగుడు ఎంతమూరంపోతుందో యోచించావా ? ఈ సంసారంకోసం వాడన్ని విధాలా చివికిచస్తూండటం చూస్తూకూడా యిదేంపనిరా గోపీ !

గోపి : నాన్నా ! అన్నయ్యా ! ఏంటిది ? ఏంచేశాను ?

రంగ : ఏంచేశానంటావటా యింకా ? (దుఃఖం కోపం కలమూ వచ్చాయి. చెయ్యెత్తాడు. కాని, ఆ చేత్తోనే తలబాదుకొని) నా ఖర్మ ! నా గ్రహచారం. ("రంగనాథం గామా" అన్న కేకతోపాటు పోలీసు సబిన్స్ పెక్టరు, కానిస్టేబుల్ వచ్చారు. డాక్టరు రంగనాథం గోపీ ముసలాయన సిక్కుసాకే "పోలీస్" అన్నారు)

ఇల్లాలు : పోలీస్ !

ఎస్. ఐ. : ఆ ! పోలీస్ నేకనపట్టంలా ? రంగనాథం నువ్వేనా?

రంగ : అవును.

ఎస్. ఐ. : మీ యిల్లు తనిఖీచెయ్యాలి !

రంగ : మా యిల్లా ?

ఎస్. ఐ. : ఆ, మీ యిల్లే ! ఏయ్ సోదాచెయ్యి. గోపీ నీ తమ్ముడేనా ?

గోపి : అవును.

ఎస్. ఐ. : నిన్ను కాదు అడగటం.

గోపి : నేనే ఆయనతమ్ముణ్ణి.

ఎస్. ఐ. : నువ్వే పార్టీ ?

గోపి : టీ పార్టీ.

రంగ : గోపీ -

ఎస్. ఐ. : ఊ, పరిహాసంగా వుండే ?

గోపి : లేకుంటే మాకు పార్టీ లేమిటండీ ? ఇంట్లో రోగాలతో చాకిరీతో చస్తుంటే! అసలు దినంగడవటం కష్టంగావుంటే మాకు పార్టీ లేంటి ?

ఎస్. ఐ. : ఆ మాటలే చెప్తాయి నీ వేపార్టీ అయింది.

గోపి : అవును. వున్నది చెప్పుకోవడంకూడా పార్టీ మాటలే -

(అటకమీదవున్న కాగితాలు పోలీసు చూచి ఒక బొమ్మ తెచ్చి ఎస్. ఐ. కివ్వగా ఆయన దాన్ని పరికించి చూచి)

ఎస్. ఐ. : ఈ బొమ్మ ఎవరిది ?

గోపీ : నాదే.

ఎస్. ఐ. : ఎక్కడ కొన్నావ్ ?

గోపీ : కొనలా. నేనేగీచా నాబొమ్మ.

ఎస్. ఐ. : ఏమిటా బొమ్మ ?

గోపీ : మీ క్కనపట్టం లా ?

ఎస్. ఐ. : చెప్పవోయ్! నీ నోటిగుండా చెప్పించాలి.

గోపీ : పల్లెపడుచు.

ఎస్. ఐ. : ఆవిడ నే తిమ్మిద్దేంటి ?

గోపీ : గడ్డిమీపు.

ఎస్. ఐ. : ఆవిడ చేతిలో ఏమిటి ?

గోపీ : కొడవలి.

ఎస్. ఐ. : ఆవిడ చేతిలో కొడవలి పెట్టడంలో నీ అభిప్రాయం?

గోపీ : పల్లెపడుచు చేతిలో కొడవలుండక, పెన్నిస్ రాకెట్టుం  
టుందాండీ ?

ఎస్. ఐ. : వటప్ !

రంగ : గోపీ !

ముస : గోపీ ఏమిటా ? ఆ కూతలు ఏమిటా ? సార్ ! ఏదో  
కుర్రాడు తెలియక కూళాడు. మన్నించండి. నన్ను  
చూచున్నా....



ఎన్. ఐ : వాడు కుర్రవాడై తే యీ పెద్దమని పేంచేశాడో  
చూడండి. ఏయ్ ! ఆ కోటిలా తీసుకో.

రంగ : (ముఖాన నెత్తురు చుక్కలేదు)

ఎన్. ఐ : (పోలీసు కోటుతెచ్చి మన్. ఐ. కిచ్చాడు. కోటులో నోట్లు  
పైకి తీసి) ఊ - ఈ నోట్లెక్కడివి ? నిన్నే అడగటం ! ఈ  
డబ్బెక్కడిది ?

రంగ : నాదే.

ఎన్. ఐ : నీదే. ఎక్కడ నుంచొచ్చింది ?

డాక్టరు : ఏమిటండీ యిది ?

ఎన్. ఐ : ఏముంది ? లంచం సొమ్ము ! కరెప్షన్ ! చూడండి  
కలెక్టరుగారి సంతకం.

డాక్టరు : ఉంటే ?

ఎన్. ఐ : ఇది లంచం సొమ్ము. కరెప్షన్ పట్టుకోదాని కిలాటి  
నోట్లు కొన్ని పంపుతున్నారు. ఏమయ్యా ! ఇది లంచం  
సొమ్మేనా ? పలకవేం ?

రంగ : అవును.

ముస : లంచం ! నువ్వేనబ్బా ! లంచం తీశానబ్బా !

రంగ : అవున్నానా.

ముస : అయ్యో ! అయ్యో ! ఇదేంభర్తరా ! ఇదేం పాడు  
కూడురా ! మనకెందుకురా ! మన వంశంలో తీదుగదరా !  
కొంపకు అగ్గిపెట్టుకున్నావుగదరా ! అయ్యయ్యో !

రంగ : నాన్నా ! పూర్వోనాన్నా ! ఏడ్చి ఏంలాభం ? అయిపోయింది !

ముస : పెద్దవాణ్ణి - నాతో ఒకమాటన్నా చెప్పకూడదటా ఇన్నెక్స్టరుగానూ ! నామాట వినండి. నేనూ గవర్నమెంటు వుద్యోగం చేశాను. ముప్పైసంవత్సరాలు ప్రభుత్వానికి నా శక్తంతా ధారపోశాను. చివరకు రోగం మిగుల్చుకున్నాను. మూలపడ్డాను. నే నెన్నడూ యీ పాడుకూ డెరుగను. పసితనం వాడు... వాడు... ఈ సంసారంకోసం చేశాడు. మన్నించండి... కనికరించండి.

ఎన్ జి. : ఏం లాభంలేదండీ ? ఇది కలెక్టరుగారి వుత్తర్వు. ఏమయ్యా ! ఈ నేరా నొప్పకుంటావా?

రంగ : ఒప్పుకుంటా. లంచంతీశా. కక్కుర్తిపడ్డా. నిజమేనా పెళ్ళాంబిడ్డలు రెండుపూటలూ తిండితిని బ్రతికేదానికోసం యీ పని చేశాను. పాపమని తెలిసేచేశాను; మీరే చూడండి-ఈ సంసారం ఈ బ్రతుకు. లక్షాధికార్ని కావాలని చేయలేదు. నా బిడ్డలకు పాలకూడా గతిలేకుంటే చేశాను. 80 రూపాయల జీతంతో బతకలేక చేశాను. 30 రూపాయలు ఇంటిఅద్దె కిచ్చి యింకెలా బతకమంటారు? ఆ పసికూనలు అలా రోగాలతో కుళ్ళిచస్తూంటే ఎలా చూస్తూ కూర్చోమంటారు ? నా హృదయం ఓర్వలేక పోయింది. నా ఓర్పు సహించలేకపోయింది. వాళ్ళను కన్నాను. నా కన్నకడుపు పూర్వోలేకపోయింది. ఏంచెయ్య

మంటారు ? మీరేంచేస్తారో చెయ్యండి; నేను సిగ్గుగానే వున్నాను.

ఎస్. ఐ. : లంచంతీయడం నేరమనీ శిక్షిస్తారనీ, తెలిసేచేశావా?

రంగ : అవును.

గోపి : నేరం! పెద్దలూ, అధికారంకలవాళ్ళు వేలకువేలు లంచంతీస్తే గఫ్చిఫ్; అది నేరంకాదు. అది బయటికే రాదు, వాకిట కాపలాకాచేవాడు కడుపుమాడి కాసుకు చేయిజాస్తే అది నేరం! అది లంచం! దానికి శిక్ష!

ఎస్. ఐ. : ఏయ్! మటప్!

రంగ : గోపీ! నవ్వుకో. అది లాభంలేదు. తప్పుజేశాం. ఒప్పుకుంటాం, జైలుకు తీసుకుపోతారా పోనీ! పోదాం! అంతకన్నా చేసేదేమీలేదు ఎస్. ఐ.గారు! ఇక మీయిష్టం

ఎస్. ఐ. : మిమ్మల్నిద్దర్నీ అరెస్టుజేశాం కదలండి

ఇల్లాలు : ఇద్దర్నీ అరెస్టే? అరెస్టే?

రంగ : గోపీనికూడా ? గోపీనీ అరెస్టే!

డాక్టరు : గోపీ ఏంచేశాడండీ? అతన్నెందుకు అరెస్టు?

ఎస్. ఐ. : ఎందుకంటే...గుప్తాగార్ని కొట్టినందుకు! పబ్లిక్ మీటింగులో అరాచకాన్ని రెచ్చకొట్టే ప్రపన్యాసం యిచ్చినందుకు! దేశశాంతి భద్రలు కాపాడ్డానికి అతన్ని అరెస్టు చేస్తున్నాం.



రంగ : సరే... పదంసి.

ఇల్లాలు : మమ్మల్ని - ఆ పసికందుల్ని - నన్ను కూడా తీసు  
కెళ్లండి. మీతో పాటు వుంటాం. మీ రెక్కడుంటే అక్కడే  
(రంగ నాథం కాళ్ళమీద పడింది.)

రంగ : సీతా ! పూర్కో ! మమ్మల్ని తీసుకెళ్ళడం నా చేతుల్లో  
వుంటా. ప్రభుత్వం దయ తిలిస్తేగా!

ఇల్లాలు : అయితే (లేచి, యస్. జి. దగ్గర కళ్ళి) కనికరించండి...  
నన్ను చూచన్నా కనికరించండి. నా వల్లనే ఆయన ఆ  
పాపం చేశారు. నన్ను పోషించడానికి, నా పిల్లల్ని పెంచ  
టానికి! ఆయన అలాంటివారు కారు. ఎన్నడూ అలా  
చేయ్యనూ చెయ్యలేదు. నా మాట నమ్మండి. మీకా  
డబ్బంతా యిచ్చేస్తాం! ఇనిగో... అంతా తీసుకోండి. ఇంకా  
కావలిస్తే నాపుస్తే... అన్నీ... అన్నీ... కనికరించండి!

ఎస్. జి. : ఇస్ ! పూర్కోవమ్మా ! ఏం లాభంలేదు. ఇది  
ప్రజా ప్రభుత్వం. స్వరాజ్యం వచ్చిందరువాత మనవాళ్లు  
లంచగొండితనాన్ని అణచి వేస్తున్నారు.

ఇల్లాలు : మీకు వృద్ధతంలేమా? మీకు నాలాంటి అక్క  
చెల్లెళ్ళు లేమా? మీకు బిడ్డలూ పాపలూలేమా? ఆ పసి  
కందుల్ని చూడండి! కనుకండా యిక పస్తులుపడి చావా  
ల్పిందేనా? ఇదేనా స్వరాజ్యం?



గోపి : అవును. అదే స్వరాజ్యం. చాలకపోతే లంచం తీశాం.  
తిండికి లేకుంటే లంచం తీశాం. ఏదీ... మీ ప్రజాపభుత్వ  
పరిపాలకులను బ్రతకమనండి 80 రూపాయలతో, తెలుస్తుంది.

ఇల్లాలు : మీరు మనుష్యులేనా ?

ఎన్. ఐ. : ఏయ్ ! (చెయ్యెత్తాడు)

గోపి : ఏయ్. కబడ్డర్ ! ఛీ ! ఆడదాని మీదికి చెయ్యెత్తావ్.

ఎన్. ఐ. : కదలండి!

రంగ : కాస్త ఆగండి.. ఒక్కమాట. సీతా !

ఇల్లాలు : (ఏడుస్తూంది)

రంగ : ఏడవకు. మన బతుకు ఇంతే పాపాయి జాగ్రత్త! వాడికి  
జ్వరం తగ్గిపోతుందిలే. డాక్టరుగారూ...

డాక్టరు : రంగా !

రంగ : (డాక్టరు చేతులు పుచ్చుకొని ఏడుస్తూ) నా పిల్లలు జాగ్రత్త!  
నేను జైలునుంచి వచ్చేటప్పటికే - వాళ్ళుంటారో - లేదో!

డాక్టరు : రంగా-వూర్కో నీ పిల్లలకు నా ప్రాణం ఇస్తాను.

ముస : తీసు కెళ్లండి! అందర్నీ జయిలులో వెయ్యండి. ఆ  
పిల్లల్ని గొంతు లులిమి చంపేసిపోండి. (పడిపోయాడు.)

ఇల్లాలు : (తిరిగి చూచి కవ్వమని కేక వేసింది.)

(అంతే)





మహానగర పంచాయితీ పునర్వ్యవస్థీకరణ పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA131B127
పుస్తకం పేరు	ఎన్ జి 2 గుమాస్తా
తారీఖు	30/10/24
ముందు లెక్క	YES
వెనుక లెక్క	YES
మొత్తం పేజీలు	111
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	1,2
తయారు చేసినది	APSA
పేజీలు విడదీసినది	THASIN
హ్యాన్ చేసినది	Dr. Ramya
పరీక్ష చేసినది	THASIN
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	good